

LIETUVIAI AMERIKOJ.

Parasze Fr. Jonas.

— Tąsa. —

Luzerne's Pavietas.

(Luzerne County).

Wilkes-Barre Apygarde.

Nuo Freelandoj į Wilkes-Barre nebus toliaus, kaip kad 20 angl. mylių, geležinkeliu bet po terpkalnes reikia irtis su virsz dvi valandas. Važiuojasi virszunėmis kalnų. Regyklos ap linkui vis žiaurios ir negražios. Apdirbtų laukų ner'; vietoj girių, krumai suskurdę. Bet sztai privažiavai paskutinį kalną, paveizdėk per langą bėganczio trukio, o puikiausia regykla atsivers tavo akims. Žemai, pakalnėj, vadinamoj Wyoming Valley, vinguliuoja pažystamą jau mums upė Susquehannė, abi pusi apsėta namais ir nameliais, ir miesteliais. Matai isz czion kaip ant delno: Wilke Barre, Plymouthą, Kingstoną su Edwardsville, Luzernę, truputį toliaus Sugar Notch, Nanticoke, Glen Lyon su Wanamie; matytum ir Pittstoną su Dureya, kad ne kalnai. — Visuose gyvena lietuviai, nes visur czion pakraszcziais upės randasi anglekasyklos. Kas link maisztrumo ten tautysczių, gana bus pasakyti, kad virsz minėtojų, akia užmatomoj, apielinkėj randasi 6 bažnyczios lenkiszkos, 3 lietuviszkos (Wilkes Barre, Plymouth, Pittston), 3 slovakiszkos, 2 rusinų unijotų ir 1 rusinų pravoslavų.

Apygardoj Wilkes Barre lietuviai atsirado apie 1870 netuose. Pirmutiniai trys: Eidukevyczius, Klidzius ir Sa-

snauckas atvyko į „peczę” Parson, netoli Wilkes Barre. Plymouth pirmas lietuvis apsigyveno m. 1874, tas buvo Juozas Marcinkevyczius, atvažiuavęs iš Shenandoah. Pittstone pirmutinis apsisistoją kriauczius Andrius Klimavyczius m. 1870, atkeliavo į Pittstoną kur ten nuo New Yorko, iš plytinęzių. In Scrantoną pirmi atėjo: m. 1879; veik tam pat laike užsidėjo ir lietuviszkoji kolionija apie Forest City.

Wilkes-Barre.

Pacziame Wilkes Barr'ių mieste lietuvių menkai. Daugiausiai anų gyvena priemiescziuose, pietinėj miesto dalij. Iki 1885 metų lietuvių visur rod's buvo nedaug, bet 1892 m., kaip skaitome ant 25 puslapio „Vienybės”, Wilkes Barr'iuose su apielinkėmis lietuvių radosi į 600. Tuose tai metuose, Vasario 1 dieną Wilkes Barriecziiai nutarė tverti lietuviszką parapiją. Vietiniams lenkams tas nepatiko ir jų kunigas Tomaszewskis „per pamokslus pradėjo labai neszvankiai dargavoti lietuvius” 1). Liepos mėnesij, tuose pat metuose, „Vienybės” korespondentas skundziasi ant lietuvių „bedusznikų”, kurie pirmiaus labjausiai nerėjo lietuviszkos bažnyczios, o pas-kui jos tvėrimuisi buvo prieszingi ir viską ardė 2). Buvo tai szalinįkai atstatyto tuom laik nuo rėdymo „Vienybės” J. An-dziulaiczio. Vienog-gi, 1893 m. Rugsėjo mėnesij, tapo paszven-tintas per Scantono vyskupą O'Harrą kampinis akmuo, o į porą mėnesių po tam bažnyczia buvo užbaigta.

Parapija Wilkes Barre susideda iš apie 652 sąnarių vyrų; szeimynų priguli prie parapijos į 120 mieste ir aplinkinėse: Ashley (13), Sugar Notch (15), Mill Creek (6). Keystone (7 sz.) Miners Mills (20 ypatų) Warrion Run(3). Bažnytėlė pa-statyta ant No. 356-358 South street, po vardu „szv. Traicės”. Turtas parapijos: Du „lotai” 180x80 pėdų (\$1.300), kontraktas sienu (\$5.700), suolai, altoriai, vargonai aparatai, ir t. t. (\$1.850), daigtai į kleboniją (\$400), viso pareis į 9.250 dol. Skolos 1898m. buvo 1.500 dol. — Mokslainės prie parapijos nesiranda.

Draugystės yra sekancziuos: S z v. T r a i c ė s, užsidėjusi, 1893 m. sąnarių turi į 56.

L i e t u v o s i S u n ū, uždėta m. 1892, sąnarių 165.

1) „Vien. Liet.” m. 1892, pusl. 49; 2) ten pat, pusl. 335

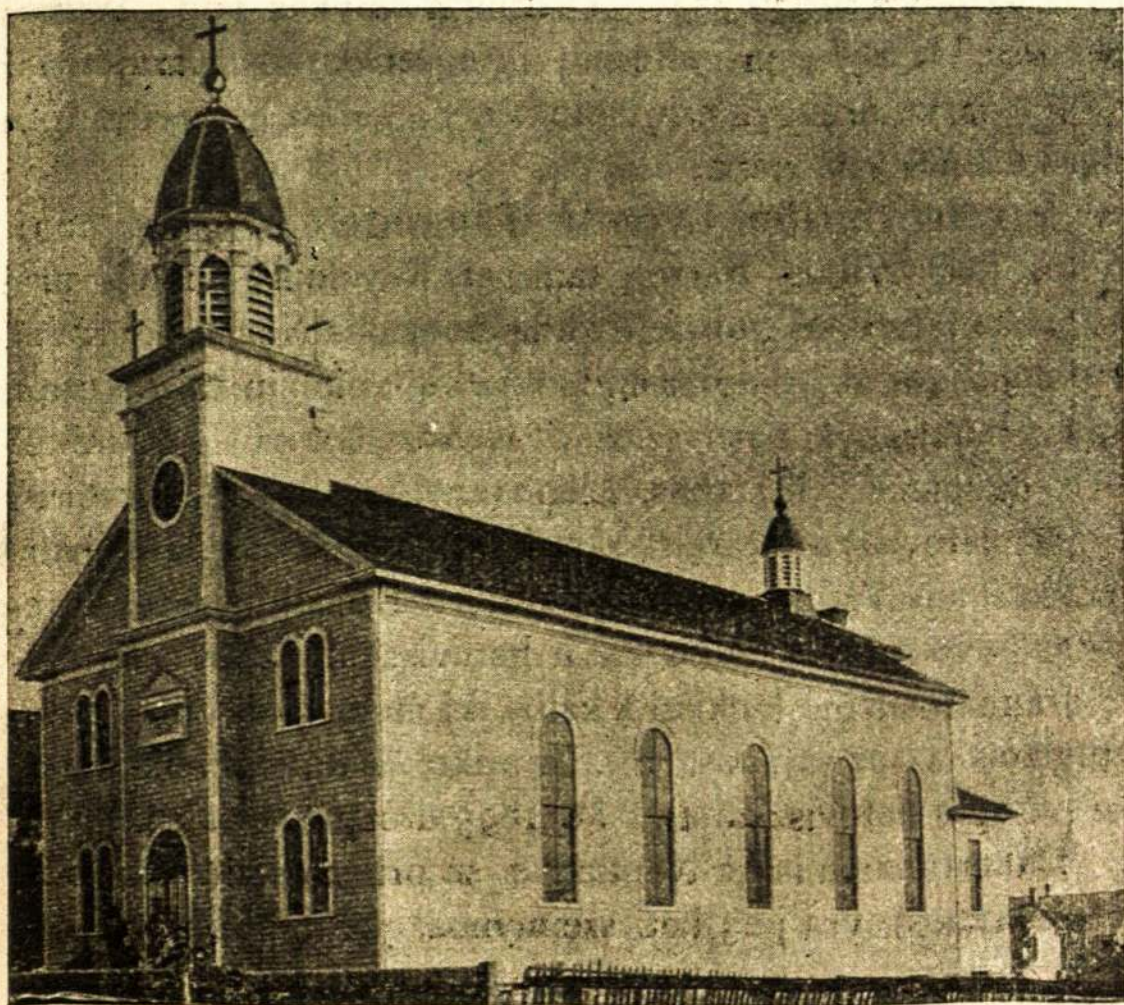
S z v. M y k o l o, pradėta 1894 m., sąnarių į 67.

D r a u g y s t ė A l g e r d o, susitvėrusi m. 1897, sąnarių turi į 150.

Buvo 1895 m. uždėta draug. szv. Kazimieriaus jaunikai-
czių, bet toji 1897 m. pairo. Prigulint lietuviams prie lenkų
parapijos, buvo, „Wilkes Bariuose“ draug. szv. Petro ir Povylo;
toji tai persikeitė paskiaus į draugystę „Lietuvos Sunų“¹⁾.

Nuo keletos metų gyvuoja czion gana stipri „S. L. A“
kuopa.

Lietuvių, turinczių savastj, daugiausiai randasi „Wilkes
Barrių“ miesto dalij, vadinamoj Georgetown arba Whiskey
Hill. Viso savinikų nepajudinamo turto yra ten 19; vertė
20.600 dol., skola ant to 2.100 dol.. Pacziamė mieste savus
namus turi 11 lietuvių, vertė anų 19.000 dol. skola 3.200 dol.
Isz Wilkes-Barrės apielinkių, vienas lietuvis turi namus Ash-
ley ir vienas Mill Creeke, verti abu į 2000 dol.²⁾

WILKES-BARRIU LIET. BAŽNYCZIA.

- 1) Informacijas suteikė kun. Kaupas ir kun. Balsevyczius.
- 2) Žinias padavė J. Daukszys.

Vertelgų „Wilkes Barriuose” viso yra mieste: karcziarniškų 11. Apie linkėse: Ashley (2), Sugar Notch (2), Warrion Run (2), Mill Creek (2) viso 18. Randos iszmoka 440 dol. per mėnesį, apart „licenses”. — Krautuvės valgomų daigtų randasi mieste dvi. — Kriauczius vienas. — Vienas suairėjęs lietuvis laiko „sztorą” biciklių 1). — Vienas yra „Wilkes Barių” teisdarystės bute vertiku. — Keletas dirba prie „sztorų”, važioja alų ir t. p. — visi kiti dirba anglekasyklose. — Politikoj mažas skaitlius lietuviszkų balsų dideliame mieste neženklina veik nieko.

Metuose 1892, uždedant parapiją „Wilkes Barių” apygardėj buvo suskaityta 75 szejmynos. Isz „biznių” tuom laik buvo tik du „saliunikai”. M. 1896 surasta 204 szejmynos; prie velykinės iszpažinties tuose metuose priėjo 908 ypatos. Metuose vėl 1897, szejmynų surasta tik į 150, o prie velykinės iszpažinties priėjo 754. Ypatingas dalykas, kad „Wilkes Barriuose” lietuvių, prigulinczių prie lenkiszkos parapijos ir prie lenkiszkių draugyszkių, suvis nēr. — Isz apsivedusių su amerikoniemis yra vienas 2).

Nanticoke, Glen Lyon ir Wanamie. Apie 5 angl. mylios nuo Wilkes Barre, tam pat Wyoming klonij, prie Susquehannės upės, guli neperdidis miestelis Nanticoke, viena isz seniausių ir skaitlingiausių lenkiszkių kolonijų. Yra czion net dvi lenkiszkos bažnyczios. Kitkart lietuvių „Nantike” buvo daugiaus. M. 1885, Liepos mėnesij, buvo susitvėrusi grynai lietuviszka kareiviszka draugystė, po vardu „Gvardija karaliaus Vladislovo Jagėlos” 3). Konstitucija tos draugystės buvo raszyta lenkiszikai ir lietuviszkai. Ant susirinkimų draugai vartojo lenkiszkią kalbą iki metų 1892, nuo tada, lietuviams visur sujudus, ir „Nantiko”, lietuviszkiejie kareiviai prabylo lietuviszkai 4). M. 1895 draugystė paio.

Dabartiniame laike Nanticoke, su priemiescziu Hanover (7 szejmynos), yra į 23 liet. szejmynos, ypatų į 100. Nepa-

---

1) Pravardė jo Braszkis-Rice; tas jats, ką 1896 m. ir 1898 m. New Yorke ant visos pasaulės biciklistų lenktynių gavo antrą dovaną ir pašiliko visos Amerikos biciklistų „shampijonu”.

2) Kun. Kaupas ir kun. Balsevyczius.

3) „Vienybė Liet”. 1889 m., n. 28, pusl. 3.

4) „Vien. Liet”. 1892 m., pusl. 625.

judinamas turtas 6 lietuvių czion isznesz į 67.000 dol. 1897 m., isz anų 23 apsivedusių lietuvių 6 užlaikē karcziamas, vienas „sztorą“ ir miesto pacztą ir vienas mēsinjcia.

Bažnytiniuose reikaluose lietuviai katalikai priklauso prie lenkų, protestonai (5 szeimynos) prie vokiecių 1).

Glen Lyon ir Wanamie dvi „peczēs“ arba anglekasyklų kaimai, kruvoj padēti, su keliais szimtais gyventojų. Gret prie jų, dvi mylios nuo Nanticoke, yra treczias kaimas Alden. Lenkų czion randasi daugiaus, lietuvių menkiaus. Kolionija jauna. 1892 m. Glen Lyone buvo 97 liet. szimynos ir apie tiek pat pavienių. Wanamiej 35 szeimynos ir 40 nevedusių, o Aldene, 1 angl. mylia nuo Glen Lyon, teippat apie 30 szeimynų ir netoli 40 pavienių. Iki sziam laikui, jei ten lietuviai nepasidaugino, tai nē nesumazējo 2).

D r a u g y s t ē G l e n L y o n e s z v. K a z i m i e r i a u s, uždēta 1891., draugų tur' į 90. Konstitucija sutaisyta vien lietuviszkai. Wanamiēj 1891 m. buvo užsidėjusi draugystē Gedimino, bet 1896 metuose suiro. Pasiliko tik po tuo vardu „S. L. A.“ kuopa.

Pastacziusi czion anglių laužyklas kompanija daleido darbinjams ant savo žemēs statyti grinczias, dēlto tai daugumas isz apsigyvenusių czion liet. szeimynų turi savo stubas, bet ant kompanijos žemēs. Dabartiniame laike galima pirkti žemę ant savasties, bet isz lietuvių menkai kas turi pirkęs. Savinjkų lietuvių suskaiityta Glen Lyone į 25, vertē savasties neperviszins 27.000 dol. Wanamiēj visi gyvena kompanijos grintelēse. Aldene ir tik vienas ar du turi namus 3).

Karcziamų Glen Lyone yra 7 ir viena pardavynē likierių. Aldene viena karcziama. Hanoverij teipgi 1. Kitokių „biznių“ ten nesiranda. — Politikoje, nors galētu įgyt vardą, lietuviai stovi silpnai. Isz viso Wanamiēj bus tik į 15 liet. balsų. Glen Lyone ir ne ką daugiaus 4).

Pirmiaus szitie miesteliai buvo priskirti prie lenkiszkos „Nantiko“ parapijos, bet 1889 m. susidarē parapija lenkiszkai-lietuviszka Glen Lyone... Ant parapijos susirinkimo (1889

1) Zinias padavē Sasnauckas, Nienius ir kun. Kaupas.

2) „Vien. Liet.“ 1893 m., pusl. 96. 3) Zinios paduotos p. Anskio.

4) Pp. Anskio ir Sasnaucko.

m.) buvo nutarta užlaikyti lietuvi kunigą, kurs aprupintų dvasiškus reikalus lenkų ir lietuvių, bet ir po sziai dienai... ten tebēr' kunigas lenkas 1). In „Nanticok'o" aplinkinę pirmutiniai lietuviai pribuvo 1871 m., pradėjo didintis 1877 m., tada buvo Nanticoke į 30 lietuvių, metuose -gi 1889 buvę į „kelis szimtus" (?) 2).

Plymouthas.

Prie Wilkes Barre, ant kito, deszinio, upės kranto, pakalnėj Wyomingo, randasi Plymouthas. 1890 metuose tas turėjo 9344 gyventojus. Dabartės turės žymiai daugiau. Su Plymoutho lietuviais (173 šeimynos) bažnytiniuose, tautiškuose ir tautiška - draugiškuose reikaluose laikosi isz vienartymi Kingstonas (su Edwardsville) (73 sz.) Luzerne Borough (su Bradocku 8 sz.) ir Botton Wood (Užupė) (8).

Metuse 1882 lietuviszkas ir slovėniszkas gaivalas Plymoutho ant tiek pasididino, kad pradėta rupintis apie tvėrimą parapijos. Parapija tapo sutverta, pastatyta nedidelė murinė bažnytėlė, o nors lietuvių buvo daugiau nei lenkų, dėl stokos lietuviszkų kunigų, parapiją apėmė lenkiszkas kunigas. Plymoutho lietuviai, ne tiek isz tautiško pajautimo, kiek isz reikalo, rupinosi pas Scrantono vyskupą, kad gautų kunigą lietuvi. Iszties, prasitraukus isz parapijos lenkų kunigui, apėmė aną kunigas Varnagiris, isz paėjimo lietuvis, kurs per kelis metus ten užsiliko nieko gero nepadares.

Bet metuose 1889, kada kun. Varnagiris, dėl kokių ten priezasczių pametė kunigystę, į Plymouthą atėjo kun. Aleksandras Burba. Lenkų tada Plymoutho parapijoj buvo į 140 šeimynų, už tat pavienių buvo nedaug. Lietuviszkų šeimynų tik 40, už tat nevedusių vyrų skaitės į porą szimtų.

Vyskupas kun. Burbai įsakė pamokslus sakyti lenkiszka ir lietuviszka, bet pirmame nedėdienij, perskaiczius lietuviszką evangeliją, lenkai isz bažnyczios iszeidinėjo, o nubėgę užrakino klebonijos duris, kad kunigas neįeitų, „nes litvinių kunigo - sakė - nenorį". Kunigas priverstas buvo apsigyventi privatiszkuose namuose. Per tris nedėlias ir szeip ir teip bandė jis lietuvius su lenkais taikinti, bet veltu. Dėl

1) „Vien. Liet." 1893 m. pusl. 96. 2) „Vien. L." 1889 m., 11 n., 2 pusl.

sutaikinimo parsikvietė ir vyskupą, bet kada vyskupas norėjo kunigą į kleboniją įleisti, lenkai duryse ir languose karabinus atstatę rėkė, kad nesiartintų, nes užmuszę. Kad užbėgti tolesniems skandaliams, vyskupas daleido lietuviams nuo lenkų skirtis prisakydamas, kad lenkai lietuviams nors 2000 dolerių atsiskiriant išmokėtų. Lenkams vienog tuos pinigus duoti nežadant, lietuviai nutarė nors kelis brangesnius daigtus iš lenkiszkos bažnyčios pernešti į savąją, paėmė bene monstranciją, kieliką ir keturis arnotus, iš ko paskiaus kilo skandaliszka byla tarp lenkų ir lietuvių. Daigtai pasiliko lietuviams. Ant to kersztai neužsibaigė. Ne ką daugiau kaip į mėnesį laiko po atsiskyrimui, 1 d. Sausio 1890 m. 1), mirė Jono Kudirkos dvi mergiukės, Elzbieta ir Magdalena. Reikėjo palaidoti. Lietuviai savo kapinių neturėjo. Išpuolė laidoti ant lenkiszkų, ant kurių lietuviai lygiai su lenkais buvo išsimokėję. Lenkai bet kunus ant kapinių laidoti neleido. Kunigas, negaudamas rodos, liepė atplėszti kapinių užraktus ir kunelius palaidojo. Tada lenkai, po vadovyste nekokių Wilczewskio, atėję duobeles iszkasė, o grabelius su kuolais sudaužę iszkėlė už tvoros. Toks barbariszkas, žvėriszkas pasielgimas visus neiszpasakytai papiktino ir pažemino akyse cziaigymių visus ateivius. Paszaukta policija, sugavusi vandalus ant szventos vietos, nemilaszirdingai sudaužė ir pasodino į kalėjimą 2). Prasidėjo antra lietuvių

1) Regestrum Parochiale. 2) Vien. Liet." 19 m.

Toliaus bus,

Kun. Aleksandras Burba.

Jo gyvenimas ir darbai.

(Tąsa).

Suradau nuo anų laikų (1885 m.) kun. Burbos dainelę, kuri rod's niekur nebuvo spaudinta, o kurią czion del žingeidumo, kiek pertaisęs, skaitytojams isztisai paduodu. Paraszyta, ji yr' tuoj pirmose dienose po atsikraustymo į Labanorą.

Jeigu tau vardas yr' Labanoras,

Tai gal ir budas tavo padoras?

Teip kadais misli'au szirdije savo,

Bet tokios mąstys manę apgavo.
 Einant per mūsų placią tėvynę,
 Sakiau, tuom ėsi, kuom vardas mini. . .
 Iš arti tavęs neberegėjęs,
 Buvau tik šitą vieną girdėjęs,
 O tas man niekad nesisapnavo,
 Kad yr' Kaukaza¹⁾ viduryj tavo
 Ir kad ten Leibus vietoj Szamiliaus
 Butu karalius? — ar gi tą vyliaus'!
 Ar'gi asz vyliaus tai pamatyti,
 Kad tavo žmonės nemok' skaityti,
 O kaip czerkėsai tiktai žiurėtu,
 Kad kur isztroszkę gerti galėtų? :
 Tikram Kaukaze nebēr' degtinės,
 Kaukazo ukės — vyno tėvynės,
 Jau ir musztynės ten dar apstoję,
 Kaimuos nerasi tiktai artoją. . . . .
 Bet czion, vien, Leibus jums karaliauja,
 Parduod degtinę, į kuprą szauja . . . . .
 Gėda, o gėda tau, Labanoras,
 Jog visur pildos' tik Leibus noras! . . .
 Tegul, asz sziantien kitaip mąstysiu
 Ir. . . . Leibus noru — tavę vadinsiu.

Turime da ir nuo senesniojo laiko Aleksandro Burbos eiles, isz tų pirmiausiai buvo spaudintos „Viltis“, „Auszroj“, 1883 metų (pusl 213) ir „Lukokim, „Auszroj“ 1884 m. (p. 239). Kalba jose, teisybė, menkai iszlavinta, eilės suvis silpnai rythmuose sutaikintos, bet tėvyniszka meilė karszta, prakilni. Teip „Viltije“ autorius sako:

Myliu Lietuvą karszczių karszcziausiai. . .
 Už tad-gi noriu. . .
 Su ana sirgti, amželj baigti. . .

1883 m. „Auszroj“ randame da du jojo trumpu proza rasytu straipsniu: Latviszki laikraszcziai (p. 177) ir kun. Antanas Juszkevyczius (p. 248). Taigi „Auszros“ sądarbinjku buvo pirmuose metuose jos atsiradimo.

1) „Kaukazas“ buvo karziama Labanoroj.

Seniausios A. Burbos eilės bene bus tik „Artojaus Sapnas“, raszyto- Vilniuje 1880 m., o patilpę pirmu kart „Vienybėj“ 1889 m. (No. 49 ir 51). Sumąstuotos silpnai.

Sėdėdamas Gardino kliosztoriaus muruose, tarytum isz nuobodumo, lavinosi eilių raszyme. □ Randame isz tų laikų „Raszta B. B“, dviejuose szeszeiliuose sutaisyta. Yra tai atsakymas ant laiżko nekuriai lietuvaitei. Kun. A. Burba jei raszo:

Pażink tikrai kalbą savo,
Kad viengencziai „Jus“ pažintu...
Nemylėk, kas aps'lenkavo,
Norint turtuose jis tvintu i).

„Pasveikinimas J. L.“, ant naujų metų:

Buk sveiks ir linksmas per metus kiaurus,
Te prasiplatin' takeliai siaurus,
Lai darbai tavo žadin' tėvynę.
Apszviecz' ir uždeg' naują gadynę! 2).

Teippat „Pasveikinimas nekokiam kunigui A. K.“:

Drauge mieliausias...
Dirbk del Lietuvos, kaipo lietuvis,
Mylėk Lietuvą ir buk lietuvis! 3).

Ir „Pasveikinimas broliui L.“:

Sveiks, un sveiks, broli, tautieszi dargais!
Tegul nelaimė gaiszta su vargais,
Lai pragaruose smenga tamsybė,
Laigi iszvystam saulės szviesybę! 4).

Privedame czion tas eilių isztraukas, kadangi jos labai charakterizuoja kun. Burbą. Matyt, kad Gardine jis buvo toks pat tėvynainis, koks pirmiaus Labanoroj, koks kad, paskiaus Amerikoj. Visi stengimaisi, visi jo norai buvo, kad ir kiti lietuviai Lietuvą mylētu ir del jos dirbtu. Eiles tas, atvažiavęs Amerikon, davė spaudinti „Vienybėj Liet.“ 1889 m.

Gardino dvasiszkame kalinij besėdėdamas, A. Burba paraszė „Senkaus Jurgį“, kiek ilgesnį veikalčlj, kurį iszleido 1888 m. Tilžėje. Susideda „Senkaus Jurgis“ isz penkių dai-

1) „Vien.“ 1889 m. N 46. 2) „Vie.“ 1889 m. N 45. 3) Ten pat, N 43.

4) Ten jau, N 44.

nų. Iszjuoktas nuo draugų, persekiojamas nuo valdžios, kun. Burba atjautė skriaudą ir savo jausmus bandė eilėse iszlieti. Pirmoj giesmėj apraszyti „Senkaus Jurgio“ tėvai, ukinikai Pailių kaimo. Antroj ir treczioj giesmėse apsakytas mokinimasi jauno Jurguczio Szauliuose ir tai, kaip jis praleisdavo vasarinių vakacijų laiką. Giesmėj ketvirtoj apdainuotas meilės jausmas ir palinkimas jau veik 20 metų turinczio mokytinio prie susiedų merginos Barbės 1). Pagalios penktoj ir paskutinėj giesmėj paminėta, kad Jurgis įstojo į dvasiszka Seminariją, o jo Barbytė isztekėjo už gero lietuvio, bajoro Kymanto. Tokia tų eilių įtalpa. Eilės geriausios yra tenais, kur autorius dalypsto meilę tėvynės ir siekius lietuvystės, (minėtinai, įžangoj ir pradzioj trecziosios giesmės).

Lietuvos dievai guodoti, žvelgkit į Lietuvą,
Ar teip praboczių laikuose mūsų žemėj buvo?
Sztai lietuviai savę peikia, svetimtaucziais virsta,
Ant, lietuvnių kas metas daug vietose mirszta 2)...
Ak! dar Vytauto nerandam, kurs galētu vienas
Visą seną Letų tautą dvasiszškai surinkti
Ir nuo baisaus prapuolimo Lietuvą apginti.
Szvents Kazimierai, patronai Lietuvos vargingos,
Pažvelgk ant savo vientauczių, ką spaudž' nelaimin-
gos

Dienos..... užtaryk Lietuvą,
Sugražink teisybės laiką, kurs seniai prazuvo 3)....

„Senkaus Jurgij“ randasi ir anoj numylėta velionio giesmė „Tasai žmogus besmegenis“, kuri teipgi yra pilna tėvyniszkumo, o kurią velionis, pritaikęs notas, Amerikos lietuvius giedoti iszmokino. Privedame czion ją visą.

Tasai žmogus besmegenis,
Kurs už rubus parsiduoda,
Rudkalnierių užgyvenęs
Savo kalbos neb'uzuoda.
Kad iszgirsta savo kalbą,
Ano ausys užsidaro,

1) Ar nebus tai toj lietuvaitė B. B., kuri raszė eiles isz Gardino klosztoriaus [Žlurėk p. 288]. 2) Senkaus Jurgis, ps. 3.

3) Senkaus Jurgis p. 22.

O liežiuvīs niekus kalba,
Buk jam kalba gēdą daro.
Kiekviens žmogus iszmintingas,
Savo boczių kalbą myli:
Bus vargdienis ar turtingas,
Su tėvyne szneka, tyli.
Nors mokēcziau szimtais sznektų,
Mokincziausiu žmogum tapczia,
Girsiuos' sava, nors patektu
Eiti prieszų keliais nakczia.
Už jurių, marių placziausių,
Už miszkų tamsių, tamsiausių,
Už kalnų augsztų, augszcziausių,
Sznekēt savaip nepaliausiu.
Kaip iszgirstu savo szneką
Ir sergant lengviaus ant kuno,
Isz džiaugsmo aszaros teka,
Ir sakau: lai vis teip buna.

Iszvažiuodamas isz Lietuvos, kun. Burba paraszē „atsi-
sveikinimą“, kurs vertas paminėjimo tiktai kaipo rasztas, ra-
szytas su didele del tėvynės meile.

Pirmutiniai jo spaudinti Amerikoj raszteliai yra patilpę
„Lietuviszkame Balse“: „Pasveikinimas L. Balsui“ ir „Vil-
niaus tauta“ (N. 20, 21 ir 22, m. 1897). Prisiuntē anuos į
„Balso“ rēdystę da Lietuvoj bebudamas. Raszyti jie teipgi
Gardine. Czion reikētu priminti, jog „Vilniaus tauta“, ei-
lės, susidedanczios isz asztuonių straipsnelių, apie 220 eilu-
czių, yra geriausiomis kun. Burbos eilėmis. Apraszytas ten
liudnas Rytinės, t. y. Vilniaus, Lietuvos padėjimas, kaip lie-
tuviai virsta į lenkus ir į „gudus“, o vadovai, o dvasiszkoji
vyriausybē apie žmones nesirupina, pati juos į svetimtautiszką
ir į pragariszką prapulti stumia. Rasztelis, kas link įtalpos ir
formas, labai primena eiles kun. Gimžauckio, lenkiszkoj kal-
boj raszytas: „Nie ma borow, nie ma lasow“...

Amerikoj, kaipo rasztinikas, kun. Burba daugiausiai po
pseudonimu „Lakuno“, iszleido pluosztą eilių, kurios visos

Toliaus bus,

Zapyszkis.

Zapyszkio miestelis, kas link savo vardo, primena šeimyną Sapięgų, garsių kitkart Lietuvoje ponų. Senovėje, matyt, kitaip vadinosi ir tik patekus Sapięgams buvo praminta jų vardu — Sapięžiskiai, sutrumpinta į Zapyszkiai.

Guli Zapyszkis ant kairiojo kranto Nemuno, pakalnėj, žemoje vietoje. Miestelis mažas, apgyventas veik vienu žydu, išsimėtęs, purvinas ir negražus. Pilekalnių arti nematyt, kad ir buvo kokie, sudilo, taip kad sunku juos be spato, be kasimo nuo paprastų kalvų atskirti. Nuo Sapięgų rumų ir nė ženkle nepasiliko, — laikas sugraužė viską.

Iš akyvų senobiszkų mus liekanų likosi Zapyszkije tik senutėlė bažnyčia, kuriai skaitytojai gali prisižiūrėti ant paveikslėlio. Pastatė ją Povylas Sapięga bene XV šimtetije, pertaisdamas iš pagoniszkos žinytės. Mena, kad pamatai ir szoninės sienos žinytės buvo nepajudintos, tik frontas ir galas su zakristijomis dėl bažnyčios likęs naujai dastatytas. Padavimas pranesza, buk Zapyszkio bažnyčioj per ilgą laiką valkiojęsi trys lietuviszkų pagoniszkų dievų stovylos, kurias pradzioj mūsų amžiaus nuneszė patvinęs Nemuno vanduo. Ba czion ir szėla Nemunas! Kas mielas pavasaris užlieja jis klonį. Insiskverbę sriovės pripildo bažnyčią drumstu vandeni, kartais per kelias pėdas augszcio. Klebonija, budavota mūsų jaikuose, stovi gan' toli nuo bažnyčios, prie kalno slėnies, kur paskiaus, artymoj vietoj, turbut, stos ir bažnyčia.

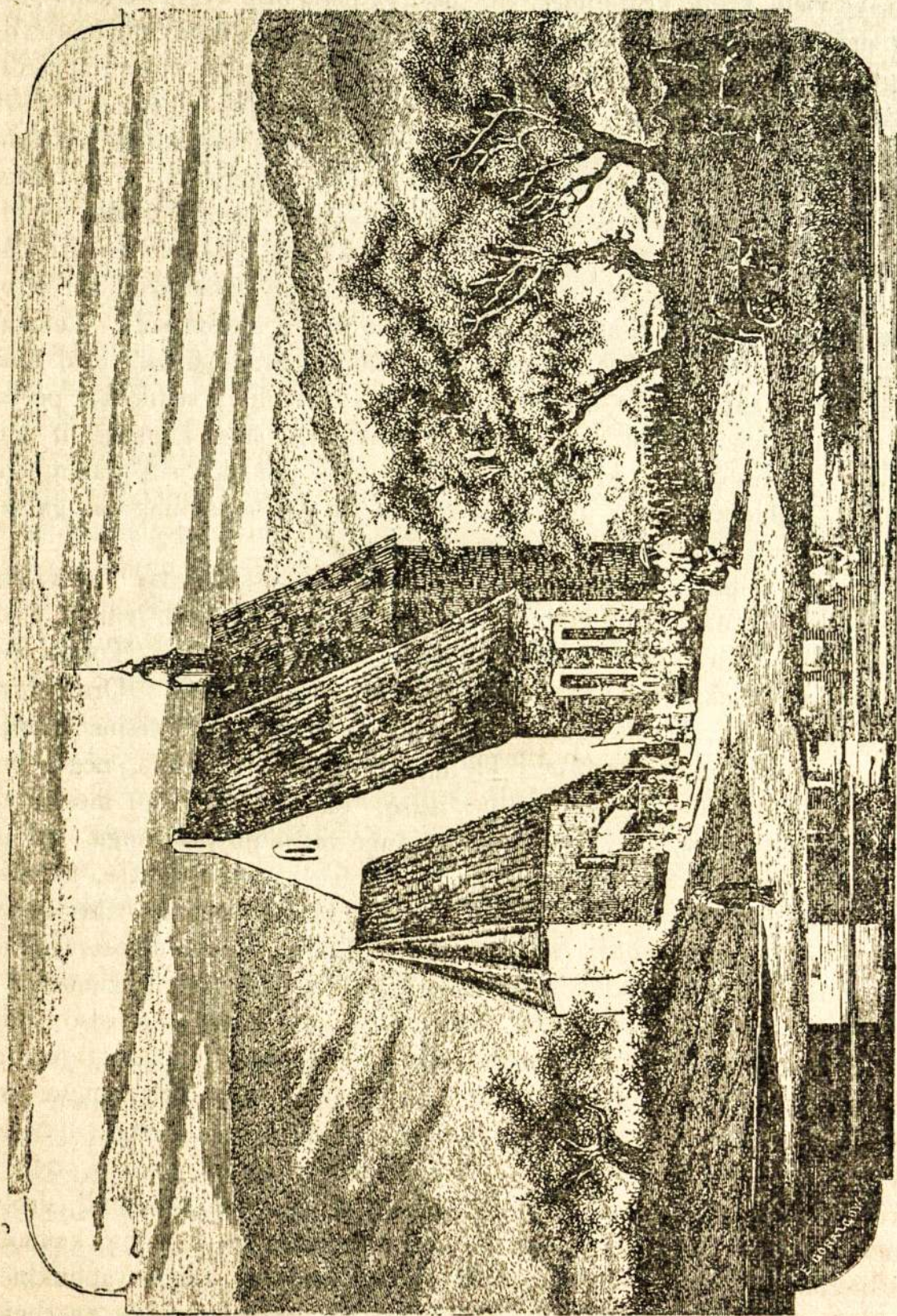
Nebeto, kad poetiszka lietuvių imaginacija ir iš paskesniojo laiko

visokių poetiszkų padavimų nebutu prie tos bažnyčios primezgusi. Pasakojama, kad paveikslas P. Jezuus, kurs randasi didžiamjame altoriuje, stebuklingu budu į czia patekęs. Atlukdino jį Nemunu elnias ant szakotų ragų. Lenkų karaliaus, Augusto II, kareiviai perneszė buvo tą paveikslą į Kauną. Bet tas, niekam nežinomumu budu (stebuklingai), po trumpam laikui vėl atsirado senoje savo vietoje.

Stylius trilypinis Zapyszkio bažnyčios muras neturi jokio. Raudonos, nebalintos, aptersztos plytos nemeiliai prezentuojasi akims, kaip vidui taip ir iš lauko. Užtatai lietuvio szirdžiai, ant jos žiurint, net ramu ir miela darosi; stoja mintij visa praeitė mūsų garbingos tėvynės.

Niekur Lietuvoj nēr teip puikių vietų, kaip kad apie Kauną, ir žemyn panemune. Kerėjanti Nemuno krantai, — ant jų virszunių styrėjo žinytės, aukurai ir pilys, ką gynė Lietuvą. Zemai pakalnėse augo szventi gojai. Kaunas su savo apygarde buvo tai lietuviszkas parnasas, kur gyveno, pagal lietuvių padavimus, dievai ir dievaitės. Dartinis Aleksotas skaitėsi už buveinę dievaitės Aleksotos. Paszventinti jai gojai traukėsi net iki Zapyszkio, iki kaimui vadinamam Dzievogala arba Dievogala. Zapyszkis, pagal padavimą, buvęs kaimu, apgyventu žemaičiais, czion stovėjusi szventnyčia garsi ant visos Lietuvos ir Žemaičių žemės. Gal ten buvo karalystė dievaitės Altonos arba Aldonos, nės netoli nuo Zapyszkio esąs ir po sziai dienai kaimas Altoniszkė?

ZAPYSZKIO BŻNYCZIA (pieszta isz noturos).

BALSAS.

Kiekvienas daigtas, perkeiciziantis savo vietą kruta, krutėjimas vienog dar nereiskia, kad visas toksai daigtas perkeistu savo vietą. Ratas, užmantas ant aszies ir ant jos pasuktas, kruta, bet jis neperkeis savo vietos. Paimkime plieninio drato szmotelį; pritvirtinkime vieną jo galą, paveikslan, prie stalo. Jeigu pakrutinsime virszutinį jo galą, tai jis krutės gana greitai, bet jis visas visgi neperkeis savo vietos. Toksai krutėjimas, kaip antai drato szmotelio, pritvirtinto vienu galu prie stalo, vadinasi „drebancziu krutėjimu.“ Varpas suduotas į szoną, isztempta striuna arba skura ant bugno, jeigu į ją suduoti, teipjau, kaip ansai plieninis dratas, dreba, kruta bet neperkeicia savo vietos. Prie tokio drebėjimo apsireiskia ir atsakanti pajiega, kadangi drebantis kunas kruta labai greitai, tai į vieną, tai į kitą pusę, jeigu ant savo kelio patinka kokį nors kuną, tai į jį smarkiai suduoda. Virbant varpo szonams ar striunoms, jos ant savo kelio turi orą, todėl į jį ir suduoda. Drebantis kunas į trumpą laiką suteikia orui daug sudavimų. Užgautos oro dalelės nepalaiko sudavimo, suteikia jį tohaus ēsanczioms dalelėms, tos vėl sujudina tolesnes ir į trumpą laiką striunos ar varpo sudavimas tampa oro pernesztas gana toli. Ant galo prisigriebia jis musų ausies, bet mes nejaucziame jį kaipo sudavimą, tikt kaipo balsą arba skambėjimą. Jeigu kokiam nors atsitikime oras gautina nelygius sudavimus, kaip tai buvo antai prie kanuolių szuvių, prie perkuno trenksmo, tai tąsyk girdime baladonę, bet jeigu drebantis kunas,

kaip antai isztempta striuna arba varpas, suteikia orui lygiuose laiko pertraukimuose daug sudavimų ir oro vilnys suteikia juos musų ausiai, tai girdime muzikaliszką skambėjimą. Apart to, jeigu drebantis kunas suteikia orui nedaug sudavimų, tai jie patekę į musų ausį padaro žemus muzikalizkus tonus. Jeigu vien drebantis kunas kruta labai greit, tai ir tonas nuo to bus augsztesnis. Lekianczio vuodo sparnai suteikia orui apie 20.000 sudavimų į sekundą, pertai girdime garsą labai augsztą, ir jeigu-gi oras per tą patį laiką sugriebs tik 50 sudavimų, tai garsas bus žemas.

Kaip sakėme, balsą ir visoki skambėjimą gfmdo oro vilnys, pasidariusios nuo sudavimų, kokius suteikia drebantis kunas. Oro vilnys atgabena į musų ausį garsius virbėjimus. Jeigu oro nebus, negal but balso, paveikslan, jeigu mes patalpinsime varpą po priedanga, isz po kurios bus isztrauktas oras, tai galima skambinti, o varpas balso neiszduos. Beoriuose ruimuose galima szaudyti nors isz szimtu kanuolių, o szale jų stovintis, jokio balso negirdės. Ant augsztu kalnų, kur oras daug retesnis negu žemumose, visoki balsai yra jau daug silpnesni. Kaip kiekvienas krutėjimas, teip ir balsas gali atlikti atsakanti darbą. Žinote, kad nuo smarkių kanuolių szuvių iszbyra langai aplinkinėse triobose; tas paeina nuo svarbumo oro sudrebėjimo, kurio vilnys iszdaužo langus.

Kaip vilnys, pasidariusios ant vandens, reikalauja laiko ant prisigriebimo prie kranto, teip ir oro vilnys,

padirbtos drebančio kuno, reikalauja atsakancio laiko ant nubėgimo į paskirtą vietą. Jeigu, paveikslan, isz tolo szauja kas isz muszkietos, tai matote pirmiausiai iszsiveržusią liepsną ir dumus, o tik po nekuriam laikui iszgirstate balsą. Taigi mat, balsas reikalavo tiek laiko ant perbėgimo iki jusų ausų. Kulka lekia greičiaus negu balsas per orą. Jeigu, paveikslan, muszkieta, isz kurios szau do, bus nuo jus ant 3 verstų, tai po iszszovimo, pamatysite dumus, balsas—gi ateis po 10 sekundų, taigi, iszpuola po 1100 pėdų ant sekundos. Jeigu matote žaibą ir paskui iszgirstate perkuno trenksmą, galite lengvai iszskaityti, kaip toli nuo jus trenkė perkunas, užtenka tik suskai tyti kiek sekundų po žaibui iszgir do te perkuno trenksmą. Žinodami, kad balsas bėga su greitumu 1100 pėdų per sekundą, žinosite kiek pėdų yra iki vietai, kur perkunas trenkė. Ne visur vienog balsas vienokiai greit bėga: vandenij jis bėga keturis kar tus greičiaus, negu per orą, dar greičiaus per medį arba geležį. Mokslincziai persitikrino, kad balsas per medį arba geležį bėga 10-16 kar-

tų greičiaus negu per orą.

Jeigu stovime, paveikslan, girioj arba klonij,apsiaustam kalnų, ten, jei gu suriksime, arba iszszausime, tai balsas nuo iszszovimo vietos eina vis tolyn ir tolyn, ant galo atsimusz' į apsiauczianczias klonį kalnų uolas. Balsas per uolas negal eiti toliaus, to del turi grįžti atgal ir grįžta tuom pacziu keliu, kuriuom bėgo po iszszovimui ir su tuom pat greitumu, taigi po 1100 pėdų kas sekunda. Per tai, į kelias sekundas po iszszovimui, iszgarsime vėl tą patį balsą, kuri girdėjome po iszszovimo, jis, mat, atsimuszęs į uolas, arba, kaip antai girioj, į medžius, vėl sugrįžta į musų ausį. Tokį paantrintą balsą vadina me atbalsiu arba „echo". Rods, kalbant kambaryj, balsas atsimusza į sieną ir sugrįžta į kalbanczio ausį, bet atbalsį girdime tik labai didelėse salėse, kaip antai bažnycziose ir tai nevisada, bet tada tik, kad bažnyczia tuszczia, mažnose — gi kambariuose atbalsio visai negirdėt. Tas paeina nuo to, kad mažame kambaryj balsas rods teipjau atsimusza ir grįžta atgal, bet jis sugrįžta per greit, susilieja iszvien su kalbanczio balsu.

NAUJAUSI ISZRADIMAI.

§ Norvėgas Simonsen iszrado bu da, kaip isz medžio iszspausti spiritų. Sudeda jis szmotus medžio į tam tyczia padirbtą cilinderį ir ten, su atsakan cziomis prietaisomis, medį kaitina teip, kad isz jo pradeda varvėti spiri tus. Isz 200 svarų medžio, pasako ja, Simonsėnas iszgavęs 6½ kvortos spiritaus.

§ Iki sziol smarkiausiai explioduo janti medega yra dinamitas; ją varto ja dėl smarkaus szaudymo isz musz kietų ir kastynėse dėl skaldymo ak-

menų ir uolų. Bet dinamitas tuom yra neparankus, kad tankiai prie smarkaus sukrėtimo pats explioduo ja. Taigi, szimet Austrijoj tapo isz rasta nauja medega, smarkesnė už di namitą, o teip greit neexplioduojanti. Pasiliko ji praminta „dinamonu". Kad dinamoną uždegti, reikia tam tykslui atsakancziai padirbto pisto no. Žinovai pasakoja, kad „dina monas" pasirodė ir kastinėse daug geresniu už dinamitą.

§ Prancuzui, pravarde Aime, pasise-

kė iszrasti prietaisą, su kurios pagel-
ba gali belėkdamas ant baliono siųs-
ti telegramus per orą. Pasinaudojo
jis dėl to iszradimu italo Marko-
ni, kurs yra iszradęs telegrafą be
vielų ant žemės paviršiaus bežegan-
czio. Pasiremdamas ant to, Aime

rengiasi iszrasti da kitą prietaisą, ku-
ri laivui, beplaukiancziam ant jurių,
kelioms dienoms pirm, pranesztu apie
busianczią audrą, kad laivas, žino-
dams apie besiartinanczią audrą, ga-
lėtų pasislėpti.

Isz statistikos.

Karės.

Nuo 16 szimtmečio pradedant, Euro-
poj buvo apie 289 didesnės ka-
rės (vainos) isz tų:

Karės kylė isz noro įgyti daugiau
žemių..... 44
Karės dėl uždėjimo donios.... 22
Del pavergimo kitų..... 24
Del apgynimo unaro 8
Isz preteksto atsiimti savo žemes 6
Isz pretensijų prie karunų.... 44
Isz priežasties politiszky susiri-

szimų..... 30
Del įtekmės prilaikymo..... 23
Isz vaidų už komerciją (turgų).. 5
Civiliszkos karės (revoliucijos) 28
Religijiszkos arba tikėjimiszkos 28
Kiekviena karė yra nekas, kaip tik
hereikalingas, žvėriszkas praliejimas
kraujo. O karės genijuszai, garsus
vadai—generolai yra nemielaszirdingi
kraujageriai, užmuszikai, korikai.

Prekė anglių.

§ Užminėme jau kartą „Tė-
vynėj”, kad minksztosios arba bitu-
minous anglys varo szalin isz turgaus
vietų kietas anglis arba antracitą, o
per tai darbai kietųjų anglių apriu-
biuose eina kas kart silpnyn. Tabe-
lė rodo vienų ir kitų anglių prekę lai-
ke kelių paskutinių metų.

	miaksztos	kietos
	anglys	anglys
1892	§ 2.60	§ 2.07

1893	§ 2.75	§ 2.53
1894	§ 2.65	§ 2.18
1895	§ 2.25	§ 2.12
1896	§ 2.50	§ 2.95
1897	§ 1.97	§ 1.91
1898	§ 1.75	§ 1.82

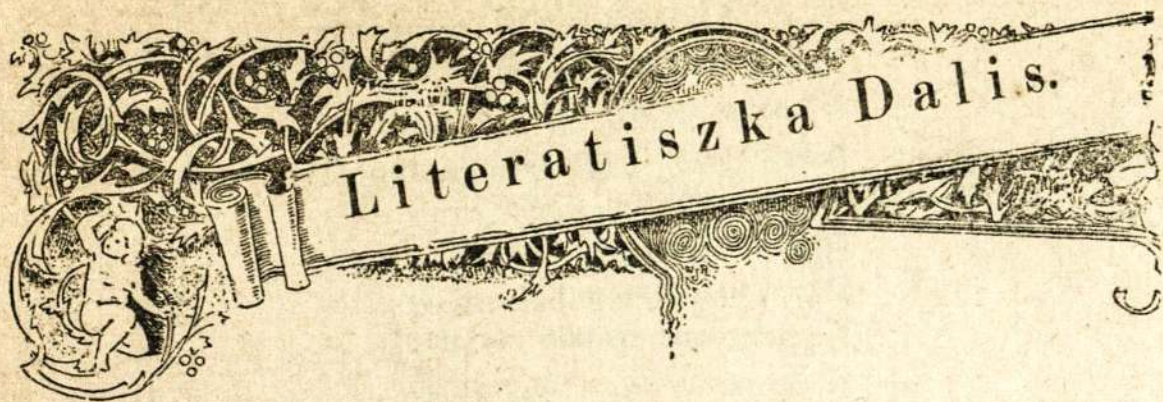
Kaip matote, abelnai visos anglys
mets į metą pinga, bet minksztosios
pinga labjans.

Žmogaus kumas.

Kumas kiekvieno isz mus turi:
150 kaulų ir kaulelių ir 500 gyslų ir
gyslelių. Plaucziose mus yra 75.-
000.000 koriukų arba skylelių. Jei-

gu plauczius, pagal tuos koriukus, ga-
lėtume isztiesti ant žemės, tai galėtu-
mem anais uždengti plotą žemės 30
kartų didesnį, nei žmogaus kumas.

Diedai.

Parasžė.

Adomas Micekybzius

Lietuviškai sutasė

Jr. Jonas.

(Tąsa).

Aš dukrelė, aš Rožytė,
Sunelis Juozukas šitas.
Mudviem rojus at'darytas,
Žiedais, auksu iškaišytas.
Nēr' vargų, nėra bėdų tų,
Liudna niekados nebuna,
Anksas dengia mūsų kuną,
Kaktoj spindi po žvaigdutę.
Idant nereiktu mint kojų,
Sparnelius Diev's dovanojo,
Kad lakiotume po rojų.

Vienog, nor mes pilni linksmybių,
Visad' neramus, rupestingi;
O, mama, be dangaus grožybių,
Rojuj nebusime laimingi!

CHORAS.

Vienog, nors jie pilni linksmybių,
Visad' neramus rupestingi,
O, mama, be dangaus grožybių,
Rojuj nebus jiejie laimingi!

BURTININKAS.

Dušytės brangios, kaltėm's pražangios,
Per ką atverti golim jums dangų?
Tarkit, sakykit, kuri ką nori
Gaut per meldimą šitą mus brangų:
Ar kenčiat badą nelemtą, baisų?
Norit' pieno, ar cukrį? ..
Tekit' vuogų, imkit vaisių. ..
Dušytės brangios, kaltėm's pražangios,

Tarkit, katra ką maloni?

ANIUOLEIS.

Nenorim nieko į skonį,
N'imsim nieko iš to viso,
Saldumynai mums įgriso....
Ant žemelės kol' gyvavom,
Jų privalgēm, priragavom..
Dabar atlėkėva mudu,
Ką nors kartaus nuo jus' gauti,
Kad garstyčių, čemeryčių
Nors du grudu
Paragauti.

Nes, pagal nutarmę Dievo teisybių,
Laimės lėmimą, dušių likimą,
Jei nepažius kuris žemės kartybių,
Diev's tą į dangų nepr'ima.

CHORAS.

Nes pagal nutarmę Dievo teisybių,
Laimės lėmimą, dušių likimą,
Jei nepažinst' kurie žemės kartybių,
Diev's tuos į dangų nep'ima.

BRTININKAS.

Aniuolėliai, kur gi judu?
Ko geidėt, prašėt, gausite, laukkit.
Szia du grudu, ve du grudu—
Ir su Diev', greičiau keliaukit!..
Kas neklauso prašančiųjų,
Vardan Dievo ir šventųjų.
Tam kryžius, tam šventint's vanduo!
Nein' valgių ragauti,
Gal' sveik's sau keliuti,
Umai, tuoj, tuo!..

CHORAS.

Kas neklauso prašančiųjų,
Vardan Dievo ir šventųjų,
Tam kryžius, tam šventint's vanduo!
Nein' valgių ragauti,
Gal' sveik's sau keliuti,
Umai, tucj, tuo!....

BURTININKAS.

Lai balaną kur's paduoda.
Vien's uždeges ją laikykite,
O kiti degtinės puodą
Viduj rato pastatykit:
Atsistosiu,

Užsimosiu, —
Tada reik', kad ženklų burtu,
Ugne kas spirtų užkurtu.

SENUKAS (iš choro).

Atsistosi, užsimosi,
O mes bursim, spirtų kursim.
Jau nuburēm, jau užkurēm!

BURTININKAS.

Liepsna pustelėj, iškilo,
SENUKAS.

Ir išdilo

CHORAS.

Tamsa viską tur' apglobus,
Kas iš to bus, kas iš to bus?

BURTININKAS.

Dabar jus, dviais piktybės,
Ką prieš visus lygiai kaltos —
Ir prieš Dievą, ir prieš žmones,
Ką prieš žemės nedorybės
Buvot rėtežiais prikaltos,
Gyvenote be malonės;
Kurių, piktam kunni mirus,
Bvasia pražangi nuo kuno
Ir po myrio ne'tsiskyrus,
Prakeikimo vietoj tuno;
Jei galim tą kančią didę
Kuom sumažint ar prašalīt:
Savo gaivalą išvydę,
Pasiskųst ateiti galit.

CHORAS.

Tarkit, ko katrai stokuoja,
Jei baduoja, ar trošknoja?

BALSAS (iš už lango).

E, pulkai varnų erelių,
Kogi šičia lekiat tyčia?
Prasitraukite iš kelio,
Leiskit manę į koplyčią!

BURTININKAS.

Kokis monas ten užtiesą!
Ar matote lange biesą?
Baisus žvilgis jojo veido,
Plaukais visas apsileido,
Akys šviečiasi kaktoje,
Kaip žarijos įliepsnoję.

Dantys į viršų iššokę,
Matot liepsną sviedžia kokia?!
Teip kaip naštos šapų, lapų
Kad užkurtos ugnia tapo.
Liepsną, dumus kruvon maišo,—
Iš jo burnos, vietoj kvapo,
Kyl' žarijos kaip iš maišo.

BURTININKAS IR SENUKAS.

Teip kaip naštos šapų, lapų,
Kad užkurtos ugnia tapo,
Liepsną, dumus kruvon maišo,
Iš jo burnos, vietoj kvapo,
Kyl' žarijos, kaip iš maišo.

BAISYBE (už lango).

Nepažystate manęs, vaikučiai,
Prisižiūrėkite dručiai,
Esmi velionis jus' ponas,
Tas, ką valdžiau šitą dvarą...
O, kaip manę Dievas baras,
Manimi valdo šėtonas!
Kaip tik tamsa šviesą varo,
Kaikin' paukščiai nakties laiko,
O kaip šviesu pasidaro,
Bijaus', baidaus' dienos laiko...
Graudu sakyti, ką man daro:
Po apskritą žemę vaiko
Nuo pazardo ik' pazardo!
Ir jau niekad' nenurimsiu,
Visad' bus laikai nuobodus.
O ką imsiu, dantim' krimsiu,
Paveržsz viską paukszečiai godus!

CHORAS.

Jau tu niekad' nenurimsi,
Vis tau bus laikai nuobodus.
O ką imsi, dantim' krimsi,
Paveržsz viską paukščia godus!

BURTININKAS.

Kuomgi galim dusią pono
Išgelbėti nuo šėto io?
Kuom galime atvert dangų?
Tarkie, sakykie, ką dabar nori
Gaut per meldimą šitą mus' brangų?
Ar kenti badą nelemtą baisų?
Geidi pieno, ar cukorį,
Tekie vuogų, imkie vaisių.

Tark, sakykie, ką nori,
Kad įsigauti į dangų?

BAISYBE.

Ką, į dangų? — kas to geidžia,
Kas to prašo, kas tai mano,
Aš norėčiau, tegul mano
Dašia kuną tik apleidžia,
Paskui siųst gal' kur įmano.
Dugne peklos gal' duot vietą,
'Tiktai bile ne po svieta,
Su velnių gauja baisinga,
Valkiot kuną nelaimingą;
Bijot šviesos, badą kęsti,
Viską duot paukščiam sulesti?..
A, kad nors syk', dvėst paliaučiau...
Bet kur tau? — širdis prijaučia
Ir likimo balsas girdis',
Kad iki tolaiko reik' tai,
Dašiai vargdieniais prakeiktai,
But valdžioj velnių, šėtonų,
Koi' ją kas iš jus' padonų
Neprisotins, nepragirdys.
O, kaip gerėčiau, kad kur gaučiau
Vandens nors vieną lašelį.
O, kaip valgyčiau, ragaučiau
Duonos nors mažą grudelį!

CHORAS.

Kaip jis gertu, kad kur gautu
Vandens nors vieną lašelį
O, kaip valgytu, ragautu,
Nors mažą duonos grudelį!

BALSAI (paukščių naktinių).

Skundas jokią netur' vertę,
Likim's tiesos nesulaiko:
In pauksčius čion pasivertę,
Mes, tarnai jo seno laiko,
Ką badu pas jį padvėsom,
Viską išgersim, viską suėsime.

E, varnai su vanagais,
Grebkim snapais ir nagais.
Jo valgius draskyti, ryti.
Kaip tik ragauti norės,
Trauksime iš koserės,

Toliaus bus.

Marytė.

Atsiminimas.

Parasžė Selimas.

Graudu yra žiurėti ant žmogaus, kuriam prigimimas pasigailėjo visu savo dovanų. Ant manęs visados daro didelį įspudį raiszi, kureziai, beprocziai, neregiai, bežadžiai ir kiti nenutikę gamtos tvarai. Macziau kartą kuprį. Mažas, su trumpu kaklu, įdubusia krutine, neproporcijonališkai ilgomis rankomis, buvo jisai stacziai atkarus: ilga nosis terp paplokszezių iszdžiuvusių skruostų, siauros lupos, iszkreiptos kytru nusišypsojimu, bėginėjanczios akys, isz kurių žiurėjo pasitycziojimas ir įnirszimas be galo. Jos lyg sakyte sakė:

— Ką, žiurite ant manęs delto, kad Dievas man nedavė tokio kuno, kaip jums? Bet asz toks pat žmogus, kaip jus, teipat jaučiu, kaip jus, tokius pat turiu jausmus. Ir užtai tyczia vaikszezioju terp jūsų ir niekas neprivalo manę paniekinti, nuo manęs szalintis.

Ir vaikszeziojo visur ir visiems buvo akyse, bet jautė turbut podrang, kad visgi jis netoks žmogus, kaip kiti, kad savo iszveizda sukelia pasibjaurėjimą, kad moterys instinktyviszškai traukiasi nuo jo szalin. Ir žiurėjo tas kuprys ant vyrų su neapykanta, o ant moterių su gąszlumu be galo, be kraszto.

Visą dieną važiavau su juomi ant garlaivio ir lig sziol atkarus pavidas žemo kuprio neiszeina man isz galvos.

Macziau kartą du szlubiu. Ejo ulyczia ir „bovijosi“. Tokio vikrumo kreivose kojose ir sulankstytame stuomenije nebuvau matęs. „Zobo

va“ rēmėsi ant to, kad isztrenkti draugui isz rankų lazda: kaip tigris ant aukos, teip vienas duodavo szuolį ant kito, bet ir auka nežiopsojo; su greitumu žaibo lazdos kildavo augsztytyn, kryžiavodavosi, ir, žiurėk, vėl abudu eina tolyn, rytmaiszškai linguodami ir kraipydamiesi; po valandai vėl tas pats.

Bjauru buvo žiurėti...

Giliausiai vienog man į atmintį įlindo Marytė, gal dėlto, kad arczianisiai ją pažinau. Dievas nedavė jai žado ir pilno proto.

Pažinau ją keistu budu. Parvažiavęs namo ant vakacijų (buvau tada, antroje klesoje) iszėjau pasižiurėti ant vietų, kuriose praleidau kudikysę. Gale sodžiaus užtikan ant keistos mētancziosis ažiois keletas vaikų, jaunesnių ir vyresnių už manę; mētė grumstais, pagaliais ir akmenais ant įdegusios saule, apsirengusios skarmalais, su dideliu krepsziu per petį moteriszkės.

— Maryt, Maryt! — szaukė vaikai, — pakalbėk poterius!

— Duok man liurką! (* — rėkė kiti.

— Ve, ve, vė!... — tarė tretė.

— Errrr!... erzino pirmieji.

Atum, tatatum!.. — girdėjosi balsas moteriszkės, ir didelis vėzdas su geležiniu smaigu ant galo sukinėjosi aplinkui ir vaikė į visas puses užpuldinėtojus.

— Atum, tatatum! — mėgždžiojo vaikai.

Nė szis nė tas man pasidarė.

Mykolai, Antanai! — suszukau, —

(* Liurka ---- pypkė.

ką jus darote? Kas czia yra?

— Durna Marytė! durna Marytė!

— buvo atsakymas. Antanas norėjo vėl mesti grumstą, bet pagriebiau jam už rankos.

— Už ką ją muszi? — paklausiau.

Vaikėsas nesitikėjo tokio klausymo; grumstas išpuolė jam iš delno; sustojo ir išsižiojo iš nusistebėjimo.

Kiti vaikai irgi nurimo ir lyg susigėdijo, kad tycziojosi iš žmonos, kuri jiems nieko blogo nepadare.

Marytė apsidairė, dirstelėjo ant manęs ir, pamaciusi mano mėlyną žiuponą su baltais guzikais, išskėlė nė iš szio nė iš to rankas, pamosavo lazda, nuszypsojo nežinia delko ir nuėjo sau. Macziau, kaip atsisėdo ravelije, parugėje, ištraukė iš užanczių ilgą pypkę ir užrukė.

Parėjęs namo pradėjau klausinėti, kas ji do viena. Pasirodė, kad atklaidžiojo po aplinkinius sodžius. Vienatine malda, kurią mokėjo, buvo: „Malija motė matum tatatum... Malija motė matum tatum...“ ir teip be galo. Delto žmonės ir praminė ją Maryte, nes negalint su ja susnekėti, niekas jos vardo patirti negalėjo.

Po kelių dienų pažinau ją arcziau. Atsilviko pavakarėje pas mus, nuvargusi, su ženklais bado ant juodo neprausto veido. Išrodė ant 40 metų; maža, stora, buvo apsidengusi suplyszusiais, apdulkėjusiais, niekad nemazgotais skarmalais. Aasisėdo ant slenksczlo ir pradėjo pōterianti:

— Malija motė matum tatatum... .

Malija motė matum tatatum... .

Liežiuvis jai painiojosi, balsas pamaži silpo. Nežinau delko, asz, dvylikos metų vaikiszias, vietoje pasibjaurėjimo ir baimės, pajutau staiga

didelį nesmagumą ir pasigailėjimą. Padaviau jai duonos ir rugusio pieno. Suvalgė godžiai viską, iš kibiro atsigērė vandenio, sukrankstė, numetė tuszczią krepszi, padėjo į kertę lazda ir išėjo laukan. Macziau per langą, kaip atsisėdo skiedryno kampe, prikimszo ilgą pypkę ir užsirukė. Iš veido galima buvo pažinti, kad tai paniekintai, išjuokiamai pastumdėlei pypkė yra didžiausia paguoda. Rukė godžiai ir gardžiai, leido tirsztus dumus iš burnos ir per nosį, szypsojosi ir žiurėjo linksmomis akimis į vieną daigtą. Pabaigė, izliejo sultis, pypkę užkiszo į užanti, sugrižo į grvezį ir atsigulė ant suolo prieangije... Iszgirdau paskui, kad tą paczią dieną iszryto atidavė žydui visą krepszi duonos už pakelį tabako.

Ta numylėta jos pypkė buvo priezasczia dar artesnio musų susipažinimo.

Ant rytojaus, po pusryczzių, iszėjau ant rugių lauko ir atradau Mykolą ir Antaną, truputį už manę vyresnius vaikėsus, sėdinczius patvoryje ir rukanczius iš ilgos pypkės. Tuojaus pažinau, kad buvo tai savastis nelaimingos ubagės.

— Isz kur jus gavote szitą? — paklausiau.

— Gi nuo Marytės atēmēm — atsakė Mykolas.

— Chi, chi, chi! kokių baikų buvo! — juokėsi Antanas. — Einame parugė, o czia žiurime, rave sėdi Marytė ir ruko. Teip asz sakau Mykolui: atimkimi, — o jis sako: atimkim. Asz jai iš užpakalio už kaklo, o Mykolas grybszt! už liurkos, asz už tabako ir į rugius. Atsisėdome ant ažios ir žiurime, ką ji darys. O ji strykt! žvilgt

į vieną pusę, žvilgt į kitą, paskui patrynė akis, pažiūrėjo į užantį, apsidairė, trinkt ant žemės, ir verkt!... Chi, chi, chi!...

— Ir verkė? — paklausiau.

— Dar kaip!... Chi, chi, chi!...

— Nevidouai! — sakau, — Ką jus padarėte! Žmogų užmuszėte!

Abudu neramiai pradėjo sukinėtis ant vietos; regimai nesitikėjo iszgirsti nuo manęs žodžių papeikimo.

— Kur jus ją palikote! — klausiau toliau.

— Gi reve gulinczią.

— Duokit czion liurką. Eime!

Nesiprieszino. Iszėjome ant kelio. Tolumoje, ant saulės, vienplaukė, sėdėjo reve Marytė; sėdėjo susirietusi, galvą nuleidusi ant kelių, be judėjimo, lyg negyva. Isz visos figuros buvo matyti nusiminimas be galo. Supratau tada pirmą sykį gyvenime, kad žmogų galima skaudžiai nuskriausti.

Nejuto, kaip priėjau. Pakracziau už peties:

— Maryte!..

Pakėlė galvą, klaidžiomis, užgesusiomis akimis pažiūrėjo ant manęs.

— Maryte! — sakiau toliau, — te tau tavo liurką. Anie dabar jos nebeatims; žiurėk, kaip bijosi net prieiti.

— Isz tiesų Mykolas su Antanu pasiliko lyg isz gėdos užpakalije ant kokių varsnų ir žiurėjo ant mūsų su nusistebėjimu.

Marytė paszoko, isztraukė pypkę man isz delno ir giliai užkiszo už anczi; paskui spausdama viena ranka drucziai savo szoną, kita pagriebė man už alkunės ir pradėjo buczuoti pirsztus.

— Atumnatum tatatum! — veržėsi isz jos burnos.

Isztraukiau ranką ir atsigrįžau namole, bet už valandos žvilgterėjau atgal. Marytė žiurėjo paskui manę akimis, isz kurių triszko džiangsmas ir dėkingumas.

Nuo tos valandos buvo ji beveik kasdieniniu svecziu mūsų gryczioje. Ateidavo pavakaryje, kalbėdavo poterius; paskui, prisiartinus prie ma-

nęs, savo kietais, juodais delnais imdavo už mano rankų ir glostydavo jas.

— Atum, tatatum! — sakydavo žiurėdama į manę meiliomis, nors beveik nieko neiszmanancziomis akimis.

Duodavau jai valgyti. Imdavo viską godžiai, paskui iszeidavo ant skiedryno, atsisėdavo ir rukydamo, rukydamo... Isz jos veido muszė toks gąszlumas, kad rodėsi, jog visa jos duszia, visi pajautimai yra sulieti į tuos dumus, kuriuos rijo ir tirsztais kamuoliais leido isz burnos...

Vakacijos pasibaigė ir turėjau važiuoti atgal į gimnaziją. Sugrižęs namo ant szvenczių, Marytės nebe macziau. Klausinėjau, kur ji yra, bet niekas nežinojo: kaip atsirado nežinia isz kur, teip ir dingo nežinia kur.

Praėjo keletas metų. Buvo vakacijos, daili graži vasara. Važiavome į miestelį N. ant atlaidų. Rytas buvo giedras ir skaistus, o kelias sausas, ir dulkės nuo vežimų sklaidėsi po parovius, kuriais ėjo pėsti žmonės ir ant kurių giedojo szventas giesmes susėdę kruvelėmis pavargėliai. Ties tiltu, netoli nuo miestelio, pamacziau apdriskusią moteriszkę, su krepzium per petį ir pypke lupose.

— Maryte! — surikau, susilyginęs su ja ir iszme cziau dvylekį. Pagriebė jį, pažiūrėjo ant mano mėlyno žipono ir baltų guzikų ir turbut atsiminė manę, nes veidas jei nuszvito, pypkė iszkrito isz lupy; užkiszo ją už anczi, skubiai persizegnojo ir pradėjo poteriauti.

— Malija motė natum tatatum... Malija motė natum tatatum... — girdejau dar isz kitos pusės tilto.

— Gal už manę meldžiasi? — pamislįjau.

Buvo tai paskutinis mano susitikimas su ja.

Dabar, po tiek metų, kad matau alkaną, nuplyszusį pavargėlį, atsime na man irgi pažeminta, paniekinta ir nuskriausta Marytė, kuriai vienatine paguoda ir pasaldinimu kieto gyvenimo buvo — pypkė.

Vietiniai Rupescziai.

Kooperacija tautszkuose reikaluose.

Lietuviai pradeda ant tikro su-
prasti, kad, norint nuveikti ką svar-
besnio, neužteka mus pavienių spė-
kų, tik reikia dirbti susivienijus dau-
geliui. Išleidime lietuviszkų laik-
raszezių ir knygų, kurios lietuviams
veik niekad neapsimoka, amerikie-
cziai jau seniai praktikuoja koopera-
ciją, išleidžia knygas ir laikraszezius
susidėją keli (kompanijos) arba keles-
desimts, keli szimtai (draugystės,
susivienijimai). Tada, nors prie ne-
apsimokamų iszdavimų turi pridėti,
daugelis draugėj neatjauczia defioi-
tų teip, kaip kad atjaustu vienas.

„Lietuva“ dabar praneszė, kad
Chicagos lietuviai užmanė įsteigti
kooperatyviszką draugystę, kuri jau
turėjo savo susirinkimus, bet kurios
įstatai ir užmanymų programos da-
visiszkai nėra apdirbti. Paduoda apie
tą draugystę tuom tarpu vien tiek,
kad ji mano statyti salę; plotis jos
50 pėdų, ilgis 115 pėdų, apaczioje
bus du sztorai ir dvi mažos saliukės
dėl draugysezių mitingų, o virszuje
didelė salė, parengta teatrų perstaty-
mui. Pagal pavirszutiniszką apskai-
tymą, tokia salė su „lotais“ kasztuos
apie \$ 20,000,00. Ant surinkimo pinį-
gų draugystė išleis akcijas po \$ 10,-

00. Norintis prigulėti prie draugys-
tės galės paimti ne mažiaus kaip vie-
ną, o ne daugiau kaip szimtą akcijų.
Pinįgai už akcijas bus stacziai įnesza-
mi į banką, tokiu budu nieks jų paju-
dinti ne galės, ir kiekvienas žinos,
kad jo įmokėti pinįgai niekada žuti
negali. Laikas ant iszpardavimo ak-
cijų bus vieni metai.

Bestatanti salę del teatrų draugy-
stė, be abejonės, turės ir platesnius,
del lietuviszkos visuomenės naudin-
gus, mierius.

Shenandoah'rij vėl, kaip pranesza
„Kardas“, susitvėrė draugystė, kurios
mieriu yra — palengvinti lietu-
viam apsigyvenimą ant farmų. In
tą draugystę priguli jau į 20 sąnarių.
Sąnariai naujos draugystės moka po
50 c. ant mėnesio; pinįgai bus apver-
cziami ant pirkimo žemės.

Jeigu įstojęs į draugystę sąnarys
norėtų isz Amerikos grįžti į Lietuvą,
tokiam įmokėti pinįgai bus sugraži-
nami.

Insikunys ar neįsikunys mieriai
abiejų tų draugysezių, parodys atei-
tė, szluom laik galime pasakyti vien
tiek, kad užmanymai yra geri, pa-
girtini ir naudingi.

„T. M. D.“

Nežiurint ant nelaimės, kokia szį-
met draugystę patiko, -prapuolė pas
buvusį kasierių Juozą Miliaucką
draugystės pinįgų \$ 158. 35, — anoji
greitai atsipeikėjo ir sziądien vėl ga-

na tvirtai laikosi. Isz paskutinio bu-
vusio sekretoriaus, p. P. Mikolainio,
draugystės reikalų pagarsinimo
(„Vien. L.“ 27) matyt, kad nuo pat
pradžios užsidėjimo į draugystę mo-

kėjo 159 sąnariai. Viso metinių buvo sudėta \$95.70, aukų surinkta \$175.00 — \$271.60 c.

Išėjimai buvo tokie: ant bėgančių reikalų \$6,83, pas buvusį kasierių pragaiszo \$158.35, už spaudinimą knygų Prusuose įmokėta \$24.80.

Kasoj lieka \$87.17, už parduotas knygas surinkta \$3.25, viso iki Liepos mėnesio kasoj — \$90.42.

Už Prusuose spaudintas knygas (Keistutis ir Orleano Mer.) suderėta 950½ markių (apie \$237 doleriai), todėl „T. M. Draugystės“ skola išniesz apie \$156.58.

Naujais T. M. D. virszinikais ant ateinanczių metų aprinkti: prezidentu T. Astramskas, Box 200 Minersvil-

le, Pa. Kasieriumi I. J. Grieszius, Bx. 113. Union City, Conn. Sekretoriumi M. J. Damijonaitis, Bx. 242, Broad Brook. Conn.

Lietuviszkoji Amerikoje visuomenė taip buvo per keletą pastarų metų visokiomis keliancziomis vaidus draugystėmis įbauginta, kad ir „T. M. Draugystė“ pradžioje priėmė lyg su nepasitikėjimu. Jau veik du metai praėjo, kaip ta draugystė gyvuoja. Apart meilės tėvynės, apart išleidimo naudingų knygelių, kitokio mierio da neparodė. Vaidus netik kad nesukelia, bet rupinasi da anuos visomis pajiegomis migdyti; todėl nēr' lietuviams blėdinga, tik naudinga. Stovi szale „Susiv. L. A.“ ir ranka į ranka su juom eina.

Vietinė Kronika.

§ D r. J. S z l i u p a s, kaip pranesza vietiniai angliszki laikraszcziai, laike ateinanczių rinkimų stovės kandidatu ant daktaro - koronerio (t. y. pavietinio daktaro) Lackawannos paviete. Paskirtas yra ant kandidato nuo socialistų partijos.

§ A m e r i k o s l i e t u v i a i e v a n g e l i k a i turi pastorių lietuvių. Pravardė ano yra Keturakaitis. Paeina jis isz Prusų Lietuvos ir ilgus metus buvo pastoriumi Kauno gubernijoje. Gyvena dar Collinsville, Illinojaus valstijoje. Szimet į Ameriką atvykęs aplankė visas vietas, kur tik lietuviai evangelikai Suvienjotose Valstijose didesniame skaitliuje gyvena. Paguodotas pastorius esąs geras lietuvis - patrijotas.

§ W i l k e s - B a r r e buvęs ten žlebonu kun. Balcevyčius, lietuvis, parapijonams praszant, o jam sutinkant, likos' iszkeltu per vyskupą į lenkiszką parapiją, o į lietuviszką

Wilkes-Barrių parapiją tapo paskirtas kunjgas airis. Sako, busęs ten tik iki laikui.

§ B r o c k t o n e, Mass. kaip raszo „Lietuvos“ korespondentas, atsiskyrę nuo airių lietuviai sutvėrė lietuviszką parapiją. Vyskupo daleidimą ant to gavo 18 d. Liepos. P. Budreskis del statymo bažnyczios paaukavo sklypą žemės (lotą). Ant pastatymo bažnytėlės pinigų renka Brooktone ir apielinkėse.

§ P h i l a d e l p h i o j užsidėjo kooperatyviszka krautuvė (sztoras) ir neužilgo subankrutijo. Pragaiszė kompanų į \$1000.

§ T a d e u s z u i K o s c z i u s z k a i, lietuviui, lenkai rengia statyti Chicagoje puikų paminklą. Del to mierio surinkta jau \$9902,59 c.

§ „Saules“ redakcija 27 d. Liepos apvaiksczoiojo 10 metinį jubilėjų pradžios to laikraszczio. Prie tos progos - raszo „Garsas“ — iszniekino

guod. kun. Burbą, kaipo savo neprietelių, ir kitus lietuviszkus kunigams, o iszgarbino lenkiszkus.

§ New Philadelphijoje užsidėjo politiszkas klubas, prie kurio prisiraszė į 60 sąnarių.

Tėvyniszka Kronika.

§ Stasys Matulaitis, isz Pilviszkių, 20 d. Liepos likos administratyvizsku budu isztremptas isz Lietuvos „ant poselenijos“, ant 3 m. Apkaltintas už lietuviszką propagandą. Nuvažiavo da į Peterbugą ant iszsiteisinimo, bet vargiai prieis priemaskolių.

§ Suvalkų gubernėj, ant pataisymo kelių valdžia asignavojo \$33251 rublį. Lietuvoj bus taisomi keliai: nuo Naumiesczio ant Jurbargo per Szakius; plentas nuo Suvalkų ant Naumiesczio, per Marijampolę. Didesnė dalis tų pinigų, žinoma, teks maskolizskiems urėdinikams.

§ Marijampolės gimnazijos mokintiniams gimnazijos virszinikais uždraudė apsilakyti p. Vitkaucko krautuve, per tat, numanu, tik p. Vitkaucko vardą labjaus pagarsino (Ukin).

§ Visztytije lietuviams jau buvo pasisekę iszmesti bažnyczioje lietuviszkus giedojimus, bet atėjus į Visztytį nekokiam kun. Mormukui, giedojimai vėl likosi atmainyti ant lenkiszku. Visa Visztyczio parapija yra lietuviszka, tik miesczionys kalba lenkiszka, nors moka ir lietuvisz.

§ Seinuose aplinkiniai dziukeliai susitarę pradėjo giedoti bažnyczioj lietuviszkas giesmes. Lenkai teip už tat įszirdo, kad ėmė grąsinti praliejimu kraujo bažnyczioj. Vyskupas Baranauckas liepė lietuviams tuom tarpu nuo giedojimo susilaikyti.

§ Žandariai persirėdę į kiemionis, Jngavangio kaime, Marijampolės paviete, gaudė nekokį lietuviszkų knygų neszėją, darė kratą pas ano brolių, bet nieko nepeszė.

Isz Prusu Lietuvos.

Lietuvis Ciecorystės Seime.

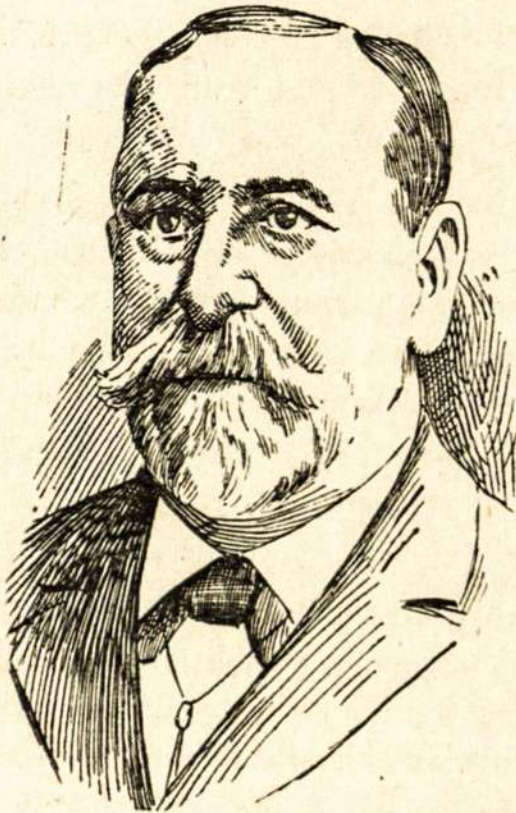
Ponas Jonas Smalakys likosi iszrinktas į ciecorystės seimą, Vokietijoje, Szilokarcziamos ir Klaipėdos pavietuose. Antruose rinkimuose gavo jis 7818 balsų, tuom tarpu, kad jo prieszinikas, vokiszku konservatyvų kandidatas, gavo tik 6455 balsus.

Isz Prusų Lietuvos mums raszo, kad kova buvusi smarki ir narsinga. Vokiszku konservatyvų prigavystės buvo matomos ant kiekvieno žingsnio. Reikėjo jas apveikti. 12 lietuvių, kurie da prie vokiszkos konservatyvų partijos priklauso, buvo no-

rėję daryti su lietuviszkaja skyrimo partija sutartį, kad lietuviai sziuomi ypu skirtu jų vokiszką kandidatą, grovą Pnotarles, o rudenije jie žadėjo skirti lietuviszką kandidata į karalystės seimą. Norėjo vėl, teip kaip kad priesz 4 metus, lietuvius apvilti. Bet szitie nesidavė. Tie monai vienog tapo visur per vokiecius terp menkiaus suprantanczių lietuvių lyg sėte sėjami ir reikėjo trumpame laike viską lietuviams iszafszkinti. Dėka Dievui, pasisekė. Pradžią Prusų lietuviai turi gerą.

Per 4 metus lietuviszkasis kandidatas galės užtarti seime lietuvių reikalus. Isz 4 lietuviszkų Prusuose kandidatų laike pirmų skyrimų gavo: Dr. **Sauerveinas**, Tilžės pavieta

Jonas Smalakys, pirmtinis Lietuv. pašluntinis į elecorystės Selmą, Vokietijoje.

2652 balsu, Tilžės mieste tik 54. Pakalnės pavieta gavo 719 balsų, viso labo — 3425. Tilžės pavieta ant lietuviszko kandidato suvis nebalsavo isz 79 tik 3 kiemai, o Pakalnės pa-

viete, isz 86 kiemų, nebalsavo 24. Pirm 5 metų p. D. Saunius Tilžės ir sakalnės pavietuose buvo gavęs balsų vos 966.

P. Saunius Ragainės ir Pilkalnio pavietuose gavo vos 695 balsus, tuom tarpu jo prieszinikas, vokiszko konservatyvų kandidatas, laimėjo į 10.000 balsų. Ten lietuviai da isz letar-go nepabūdo.

P. J. Smalakys Szilokarcziamos pavieta visiszcai ėmė virszų ant kitų partijų.

Skyrimo agitacija kasztavo lietuviams į 500 markių, tuom tarpu, kad vokiečiai paklojo ant agitacijų Lietuvoj į 50.000 markių.

§ Ministeris apszvietos — raszo isz Prusų Lietuvos p. B. į „Vienybę“ — paliepė Lietuvoje suraszyti visus vaikus, kurie kalba lietuviszkai, lietuviszkai ir vokiszka bei vien vokiszka. Czionai sziumistrai (mokintojai) pasistengs valdžiai parodyti, kad vokiszka kalbanczių vaikų bus daugiausiai, ir liks viskas po senovei, nes skurdžiams nesinori mokinti lietuviszkai.

Bet lietuviai turi patys apie mokinimą vaikų lietuviszkai rupintis.

Isz Bibliografijos.

M. Akelaitis,

Szvilesoj laiszko pas Kraszewski.
(parupino Selimas).

Žinomas lenkiszkas kritikas K. Bartoszevicz pradėjo nesenia laikrasztije „Przegląd Literacki“ talpinti korespondencijas J. I. Kraszewski'o. Terp kitų užtinkame tenai laiszkus Mikalojaus Akelaiczio (Akielevicziaus).

Akelaitis gimė 1830 m. Suvalkų

gub., Naumeiszio pav., sodziuje turbut Czuderiszkių. *) Isz vieno laisz-

*) Gimtinė vieta Mikalojaus vadinos turbut Czuderiszkielis, nes Akelaitis po atsiszaukimalis į žmones laike lenkmezio 1863 m pasiraszydavo: „Czuderiszkių Mikalojus“. Sulg. Liet. rasztal ir rasztinį-

ko, raszyto eilėmis pas Kraszewski, dasižinome, kad jam dar kudikiu beėsant, maskoliai suēmė tėvą ir išvežė į tolymus krasztus. Naszlaitį iszmokino skaityti motina, o paskui leido į gimnaziją. Kad buvo jau ketvirtoje klaseoje, motina numirė, ir Mikalojus, nebeturėdamas paspirties iš namų, turėjo pamesti mokslainę. Pradėjo tada mokintis pats per savę: apsipažino su graikiszka ir lotyniszka kalba, iszsimokino tobulai vokiszkos, tyrinėjo sanskritą ir senslaviszkas kalbas. Kaip ir kur gyveno iki iszvažiavimui į užrubežę, nedaug galima patirti. Žinoma tik tai, jog per tulį laiką buvo mokintojum Michaliskėje, ties Marijampole, pas Leoną Szuksztą, o paskui gyveno Neu Bergfried'e, Kursze. Po lenkmečiu 1863 m., kuriame ėmė dalyvumą, turėjo pasitraukti isz Lietuvos ir dideliame varge numirė Paryžiuje, 27 d. rugsėjo 1887 m.

Gyvendamas Neu Bergfried'e pradėjo versti Homerą ir Herodotą į lenkiszką kalbą. Tuom tarpu Žitomierije, A. Groza, K. Kaczowski ir L. Lipowski sutvėrė draugystę, kurios siekis buvo iszleidinėti moksliszkas ir literatiszkas knygas. Iszgirdęs apie tai Mikalojus tikėjosi, kad ir jo vertimai pamatys svieta. Žitomierije tuomet gyveno Kraszewskis, ir sztai, pabajgoje 1858 m., Akelaitis raszo pas jį laiszką su tokia propozicija: siunczia jam pradžia vertimo „Illijados“, baltomis eilėmis raszytos, ir meldžia užtarimo pas draugystę. Jokio užmokesnio sau nereikalauja, bet visą pelną paskiria ant iszleidimo bibliotekos lietuviszkoje kalboje „del brolių sodiečių — lietuvių“.

Akelaitis turėjo pirmiau dar raszy-

ti pas autorių „Vitolioraudos“, nes vienoje vietoje skundžiasi, kad jo atsiliepinimas apie lietuviszką laikrasztį praskambėjo be pritarimo; praneša teipgi, kaipo apie daigtą žinomą, jog jo žodynas lenkiszka — lietuviszkas, sulygintinis lietuviszkas slenka pamaži pirmyn. „Pirmame (lenkiszka — lietuviszkame) — raszo jis, — greta lietuviszkų patalpinskiu ir senprusiszkus žodžius ir latviszkus, kurie jau lietuviszkoje kalboje isznyko. Žinoma, nėra czia kalbos apie vokiszkus tarinius, kurie su laiku isiskverbė į latviszką kalbą. Antra, tame pacziame žodyne paaiszkinsiu lenkiszkus žodžius kurių szaltinis yra lietuviszkoje kalboje, kaip s k r z y d l o, o s k a r d, k o r d, s z c z e g o l, o g o l ir tt. Ant galo, trumpai iszguldysiu vardus isz lietuviszkos mitologijos, patilpusius spaudinamame dabar lenkiszkame žodyne Olgebrando, kurie (teatleidžia man ponai sudėtojai) kuo hjauriausiai yra suraszyti. Arba, kaip tame žodyne yra paaiszintos D a i n o s !.

Czia Akelaitis pabrėžia skirtumą tarp d a i n ū, g i e s m i ū ir r a u d ū, jieszkodamas isz pripratimo gilių dalykų ten, kur juos sunku atrasti. Pagal jį, d a i n a tai beveik reģėjimas nežinomų daigtų, pranaszys-tė; g i e s m ė — atsibudimas isz dvasiszko miego: r a u d a — nuliudimas, elegija. Paskui, pakalbėjęs placziai apie turtingumą lietuviszkos kalbos, raszo:

„Sulygintiniame lietuviszkame žodyne — kiek įstengsiu — patalpinskiu visą išdą lietuviszkos kalbos, neapleisdamas ypatiszkų vardų (imion wasnych), kur užsilaikė nemaž' kalbos turto. Minėtinas dalykas, jog varduose kalnų, upių, mliestų sutinkame

beveik gyvus sanskritiskus žodžius. Tame pacziamė žodyne iszrodysiu reiszkiną litarų, kaipo ženklų skambėjimo (jako wyrazy brzmienia)...

Pirm' visko iszpultu paraszyti tarydymą (rozprawkę) apie ypatybes lietuviszkos kalbos akyveizdoje pirminių arba vyriausių kalbų placzios Indo — Europiszkos szejmynos (wobec pierwotnych czy glównych języków obszernej rodziny Indo — Europejskiej). Bet pas mus tokio lingvistiszko raszto turbut niekas neapsiimtu spaudinti, asz pasiryžau raszyti tik tai lenkiszka ir lietuviszka, iszleisti gi tokią knigėlę savu kasztu — negaliu. Bet pameskime lingvistiką: turime reikalingesnių dalykų ant sprando — iszalkusi mynia laukia maisto, o nėra kito Kristaus, kurs ją papenėtu penkiais kepalais duonos ir septyniomis žuvimis“...

Akelaitis visą savo gyvenimą buvo paszventęs apszvietimui prastų sodiečių; regimai Kraszewski iszreiszkė abejojimą apie tuos prastuolius, nes Akelaitis antrame laiszke (19 vasario 1859 m.) jį ramino: „Nėra ko bijotis apie mūsų numyletus sodiečius. Laiskysis jie isztikimai savo praeities, nors tulose vietose kenzia didelį vargą. O kaip jie alksta dvasiszko maisto! Po keletą tukstanczių egzempliorų lietuviszko kalendoriaus parsiduoda kas met, nors tas kalendorius yra kuobiauriausiai taisomas... (Czia regimai eina kalba apie Ivinskio kalendorius. Prier. Selimo). Neturėk baimės apie mūsų sodiečius, atkartuju dar sykį, mielas Pone ir Broli, geriaus atsizvelgkime ant bajorų. Žemaitijoje ir Lietuvoje atsiras daug ypatybių, kurios ne teip kaip mes... jaučia ir mano. Jauskime! Toje dvasioje parasziau komedijėlę (geriau

elegiją) vardu: „Pati, Dievo žadėta“ (Zona od Boga przeznaczona), ant konkurso Staržinski'o. Neturėjau ir neturiu pretensijų prie Moliero vainiko, norėjau tik mano broliams parodyti nekuriuos liudnus paveikslus, papiesztus isz noturos. Panaszios spalvos yra prikergtas czia „Rejskiun Tyras“, kur perstacziau elgėtą, kuriam praeitis yra szventenybė. Pagaliaus, Kauno gubernijoje augsztesni bajorai, virszinikai geriau laikosi, bet smulki bajorija, o kur nekur ir dvasiszkiya, yra persigėrusi bjaurybėmis. Sziądien Kauno gubernija augsztai pakilo visuomenės akyse ir szejp teip moka ir stengiasi palaikyti gerą apie savę supratimą. Ant szio metinio seimo Kaune sumetė 25 tukstanczius rublių ant lietuvių emigrantų, kuriems leista yra grįžti namo, ir kaip girdėti, kauniszkaiai rupinasi apie sugražinimą universiteto Vilniuje arba bent įsteigimą lyceum ir duoda pinigų... Aczių Dievui! yra iszko džiaugtis. Bet kitaip einasi Vilniaus gubernijoje? Tamista turbut žinai eiles Syrokomlės, kur sako: „nenoriu buti lietuviu! ir gėda mano garbavai peczėcziai!“ (nie chcę byc litvinem! i hanba mojej herbowej pieczęci). Bet nekalbu, ką Tamista turi padaryti su Juoda Duona (z Czarnym Chlebem) kurį czia pridodu. Mano atsiliepiamas į tautiečius iszaiszkins Tamistai, koks Siekis tos knigos. Buk maloningas paduok ją į spaudą, o pelną isz jos paskiriu pusiau ant Dlugoszo *) ir iszleidimo knigyno del lietuvių. Paduok į gazietaš tą mano atsiliepiamą — o tikiuosi, kad Lietuva ir Lenkija (Litva i Korona) iszklausys mano

*) 18 Lapkr. 1858 m. A. Przedziecki, vyskupas Letowski ir k. paleido atsiliepiamą, kuriamė praneszė, jog ketina iszleisti veikalus Dlugoszo ir pastatyti jam paminklą.

Kur lietuviszki žodynai?

Isz žodynų lietuviszkos kalbos is-
ėjo tiktai Nesselmano, Kurszaiczio ir
Miežinio; svarbus žodynas Juszkevy-
čiaus vis dar spaudinasi Petrapilije.
Bet kur kiti? Zinoma jukgi, kad Di-
jonizas Poszka paliko žemaitiszkai
— lietuviszką žodyną, paraszytą iki
litarai P. Paliko teipgi Pocker (žody-
nus: lietuviszkai — lenkiszka ir len-
kiszka lietuviszką), Kajetonas Nie-
zabitowskis (lietuviszkai — lenkisz-
ka), kun. Sutkeviczius, L. Ivinskas
(žemaitiszkai — lietuviszką), Simo-
nas Staneviczius (žemaitiszkai — len-
kiszka), kun. Kosarzauckas ir M.
Akelaitis (tas du: lenkiszka — lietu-
viszką ir sulygintini lietuviszką). Ra-
szo, kaip girdėti, lietuviszką žodyną

p. P. Kriaucziunas. Apart tų didelių
žodynų, kiek gi atrasime mažų žody-
nėlių, kuriuos raszė ir raszo del savęs
kiekvienas mylėtojas lietuviszkos kal-
bos. Bet kur jie..?

Kun. Kozarzaucko maskoliszkai
— lietuviszka žodynas dar 1883 m.
buvęs Pavandeno parapijoje pas gi-
mines, bet dingo. Dijonizo Poszkos
žodyną 1858 m. turėjo pas savę Vin-
cas Bialozor. Akelaiczio žodynai
prapuolė Paryžiuje. Gal juos laiko
Želmens draugystė? Kun. Sutkevi-
čiaus lietuviszkai — lenkiszka „žo-
dinikas“ guli badai Vilniaus visati-
niame knygne.

O kur kiti?

Reiktų mums juos visus sujieszkoti.

Naujos knygos.

Lietuviszka Albumas. Kasztais kun. A. M. Milu-
ko. Shenandoah, Pa. 1898
m. priedas prie „Dirvos”.
Atmusztas dailiai, ant gražios sli-
džios popieros. Patilpo czia paveik-
slai žymesnių lietuviszkų rasztinų
senovės ir dabartinių laikų; žinomų
sziądieninių patilpo ne daug, kadan-
gi talpint tėvynėj gyvenanczių nega-
lima, per patalpinimą tokių mes juos
iszduotume maskoliams. Geresnie-
jie, jau pasimirę, patilpo Albume vi-
si žymesniejie; isz naujų gi tik tie,
kurie iszsikraustė isz tėvynės ir nesi-
rengia ten grįžti. Apart rasztinų
telpa Albume nukentėję už lietuvisz-
tę vyrai, Senapilės žandarų virszin-
ko pasodyti į kalinius už prisidėjimą
koku nors budu prie platinimo ir
pakėlimo lietuviszkos raszliavos. tei-
posgi lietuviszki tipai, istoriszkos
vietos Lietuvoj, bet tų yra mažai, di-

desnės lietuviszkos bažnyczios Ame-
rikoj, Shenandorio mokslainė, jos
mokintiniai ir mokintojos, delegatai
pereitų metų Susivienijimo Seimo.
Gailu, kad iszleistojas nepridėjo nors
trumpą apraszymą. Iszleistojas ža-
da iszduoti neužilgio antrą iszleidi-
mą, pasitikėdamas, kad szitą greita
lietuviai iszpirks. Antras bus daug
pilnesnis. Prekė dabar iszleisto Al-
bumo 50c., labai maža. Vertėtų
kiekvienam iszsiraszyti.

Dirva. N. 3, kn. 4. Anima
Vilis, M. Radzevycziutės,
lietuviszkai iszguldė Jo-
nas Montvila. Telpa czia graži
apysaka mūsų vientautės, Marės Ra-
dzevycziutės, paremta ant gyvenimo
iszsikrauscziusių į Siberiją ar ten isz-
siųstų lenkų. Kaip visos tos mūsų
vientautės apysakos, teip ir Anima
Vilis apraszta užimancziai. Parodo

vargus ir kentėjimus patekusių į Siberiją, jų užsiėmimus, viltis ir geismus, pasileidimus maskolizkų urėdinikų.

Lietuvizkās vertimas ne blogas. Kiekvienas mėgstantis skaityti, nusipirkęs Radzevycziutės apysaką negailės išleistų pinigų, už juos ra-

miai praleis laiką, be nuobodumo. Apsaugos ji ne vieną mūsų brolių nuo saliuno ir mėtymo ant svaiginančių gėrymų pinigų. Tendencija apysakos daili, ne vienas perskaitęs ją panorės gal sekti pėdomis aprasytų veikėjų, stengsis tapti geresniu, dorėsniau.

Isz Svetimos Laikrasztystės.

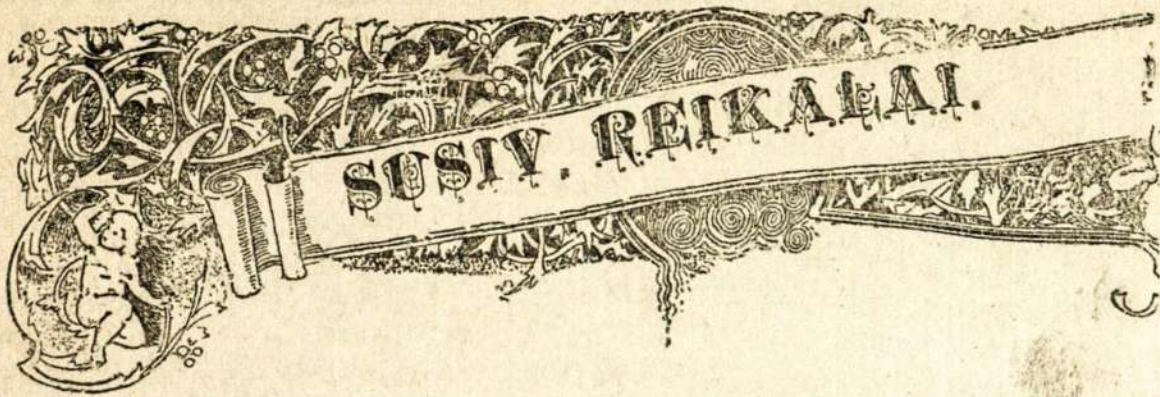
„M o s k o v s k i j a V i e d o m o s t i“, maskolizkās laikrasztis, nurodo, kad Vilniaus privatiszką vakarinę mokslainę pereituose mokini-mosi metuose lankė 210 mergaiczių, isz kurių 60 buvo pravoslauņų, o 150 katalikių. Laikrasztis klausia: „Kas gi traukia į maskolizką stacziatikizką mokslainę svietimų tikėjimų vaikus: Tegul ant to atsako propagatoriai lietuvizkos „savistovystės“ ir atstatytojai“ „lietuvizkos vieszpattystės“?

Kas traukia? . . . . Maskoliai žino, kas? . . . . Tegul valdžia užgina Lietuviams gerti Lietuvos vandenų vandenį, suprantamas dalykas, kad isztroszkę lietuviai eis jieszkoti vandensio svetur, kad ir į Maskoliją.

P e t e r b u r g s k i j a V i e d o m o s t i“, paduodamos įtalpą p. E. A. Volterio prakalbos, laikytos 15 d. Gegužės susirinkime sąnarių Geografizkos Draugystės, sako, kad p. Volteris, apart kitko, padavė turtingą medegą del iszriszimo klausymo, apie užlaikymą mažesnių tautysczių, be blėdies del abelno plėtojimosi civilizacijos Europoj. Kaip naikinimas augalų ir nevodingų gyvuolių, teip ir naikinimas tautysczių, neva (!) del pakėlimo apszvietimo Europoj, neturi jokios racijos, nė prasmės“ . . . .

P. Volteris paskutiniuose metuose savo rasztuose ir praneszimuose dideliai lietuvius užtarė.

**Ineiga į kasa „Susiv.“ nuo 1 d. Sausio,
iki 4 d. Rugpjucio 1898 m.**

		\$	c				
Saus. 3	Shenandoah, pa. kuop.	15.00		„ „	Wilkes Barre, pa.	21.00	
„ „	Cincinnati, O. kuop.	23.00		„ „	Scranton,	16.00	
„ „	4 Worcester, Mass. kuop.	3.00		„ „	17 Shenandoah,	4.00	
„ „	Plymouth, pa. J.			„ „	18 Cleveland, S. Jur. d.	37.50	
„ „	Mazelka	10.00		„ „	Pittston, pa.	—,50	
„ „	8 Wanamie, ir G. Lyon,			„ „	F. A. Mikolainis,	—,50	
„ „	pa.	22.00		„ „	Thorp.	—,50	
„ „	10 Beavertfalls, pa. kuop.			„ „	S. Boston, Mass. kuop.	1.00	
„ „		2.00		„ „	Pittsburg, pa.	22.50	
„ „	11 Plymouth, pa. kuop.	33.00		„ „	19 Cleveland, O.	1.00	
„ „	Pittsburg, pa. Vyt. Dr.			Saus. 20	Forest City, Pa. kuop.	31.50	
„ „		15.50		„ „	Brighton, Mass.	8.00	
„ „	Worcester, Mass. kuop.	1.00		„ „	Brooklyn, N. Y.	27.00	
„ „	Bridgeton, N. J. kuop.	7.50		„ „	Terryville, Conn.	2.00	
„ „	Amsterdam, N. Y. „	4.00		„ „	21 Boston, Vyt. Dr.	1.00	
„ „	12 Ansonia, Conn. „	6.50		„ „	Pittsburg, pa. kuop.	1.00	
„ „	Chicago, Ill. „	13.50		„ „	22 Homestead, pa.	9.00	
„ „	Mahanoy Plane, pa. „	6.50		„ „	Wilkes Barre, pa.	2.00	
„ „	Plymouth, Vol. Dr. „	5.00		„ „	24 Elizabeth, N. J.	17.50	
„ „	13 S. Boston, kuop.	6.00		„ „	25 Minersville, pa.	15.00	
„ „	Mahanoy City, pa. „	25.50		„ „	Shamokin, pa.	17.75	
„ „	Glen L. ir Wanamie „	—,50		„ „	26 „ „ „	2.50	
„ „	S. Brooklyn, N. Y.			„ „	Edwardsville, pa.	7.50	
„ „	kuop.	4.50		„ „	27 Waterbury, Conn.	2.00	
„ „	Cincinnati, O. Sz. Kaz.	8.00		„ „	28 Pittston, pa.	22.50	
„ „	Boston, Dr. Vyt.	10.50		„ „	29 Shenandoah, pa.	2.50	
„ „	Baltimore, kuop.	44.50		„ „	Pittsburg, pa.	5.00	
„ „	Newark, N. J. „	10.50		„ „	Luzerne B., pa.	11.50	
„ „	Philadelphia, kuop.	28.00		„ „	31 Pittsburg s. Juoz. Dr.	11.00	
„ „	Richmond, Va. „	1.50		Vas. 1	Shenandoah, pa. kuop.	2.50	
„ „	Union City, Conn. „	41.50		„ „	2 Wilkes Barre, pa.	8.00	
„ „	Philadelphia, S. Juoz.			„ „	Pittston, pa.	13.50	
„ „	Dr.	34.00		„ „	7 Hazleton, pa.	9.00	
„ „	Detroit, Mich. kuop.	13.00		„ „	16 Detroit, Mich.	1.50	
„ „	Waterbury, Conn. „	28.00		„ „	Ansonia Conn.	1.00	
„ „	14 Mc. Kees Roaks, pa. „	19.00		„ „	Pittston, Blaiv. Dr.	13.00	
„ „	New York City. „	2.00		„ „	26 Detroit, Mich. kuop.	2.00	
„ „	Athol, Mass. „	19.00		„ „	Mt. Pleasant, pa.	8.00	
				Kov. 31	Wanamie ir Glen L.	21.00	

Bal.	1 Mahanoy Plane, Pa.	6. 50	29 Luzerne, Pa.	11.50
..	4 Grand Rapids, Mich.	2. 50	39 Philada, Pa.	20.00
..	.. Bridgeton, N. J.	7. 00	Geg. 4 Chicago, Ill.	11.00
..	9 Detroit, Mich.	15.50	.. Ansonia, Conn.	1. 00
..	.. Worcester, Mass.	5. 50	.. 5 Glen L ir Wanamie	— .50
..	.. Homestead, s. Juoz. dr.	7. 50	.. 6 S. Brooklyn, N. Y.	2. 50
..	11 Northampton, Mass. k.	11.00	.. 11 Wilkes Barre, Pa.	1. 00
..	.. Cincinnati, O.	3. 00	Geg. 12 Plymouth, pa K. J.	
..	.. Beaverfalls, pa.	2. 00	.. Zilinsko.	5. 00
..	.. Traverse City, Mich.	8. 00	.. 11 Chicago, Ill. kuop.	2. 00
..	.. Minersville, pa.	15.50	.. .. Pittsburg, Pa.	2. 00
..	12 Pittston, Blaiiv. Dr.	12.00	.. .. Pittston, Pa.	— .50
..	.. Broad Brook, Conn. k.	2. 50	.. 25 Newark, N. J.	1. 00
..	13 Union City, Conn.	27.50	Berz. 1 Grand Rapids, Mich.	1. 00
..	.. Amsterdam, N. Y.	4. 00	.. 6 Hazleton, Pa.	4. 00
Bal.	13 Plymouth, pa. kuop	9. 50	.. 14 Richmond, Va.	1. 00
..	.. Boston, Vyt. Dr.	2. 00	.. 29 Glen L ir Wanamie	18.50
..	.. Mahanoy City, Pa. kuop.	13.50	.. 30 Plymouth, Pa.	20.50
..	14	2. 50	Liep. 5 Traverse City, Mich.	8. 00
..	.. Pittsburg, pa. Vyt. Dr.	14.50	.. .. Bridgeton N. J.	7. 00
..	.. .. .. s. Juozupo.	14.50	.. 6 Mahanoy Plane, Pa.	5. 50
..	.. S. Boston, Mass. kuop.	2. 50	.. 8 Grand Rapids Mich.	1. 00
..	.. Plymouth, Vol. Dr.	3. 00	.. 9 Cincinnati, O.	7. 00
..	.. Elizabeth, N. J. kuop.	1. 50	.. .. Plymouth, Vol. dr.	3. 50
..	.. McKees Rocks, Pa.	17.00	.. 11 Worcester, Mass.	4. 50
..	.. Philada s. Juoz. Dr.	37.50	.. 12 Union City, Conn.	28.00
..	.. Detroit, Mich. kuop.	2. 00	.. .. Pittsburg, Vyt. Dr.	11.50
..	.. Ansonia, Conn.	4. 00	.. .. Edwardsville, pa.	
..	.. Richmond, Va.	1. 50	kuop:	7. 00
..	.. Waterbury, Conn.	24.50	.. .. Brooklyn, N. Y.	15.50
..	15 Pittsburg, Pa.	11.50	.. .. Ansonia, Conn.	4. 50
..	.. Wilkes Barre, Pa.	10.00	.. .. S. Boston, Mass.	3. 00
..	16	3. 00	.. 13 Mahanoy City, pa.	13.50
..	.. Shamokin, Pa.	11.00	.. .. Athol, Mass.	19.00
..	.. Cincinnati, O. s. Kaz.		.. 14 Elizabeth, N. J.	9. 50
..	Dr.	4.50	.. .. Broad Brook Conn.	1. 50
..	.. Terryville, Conn. kuop.	1. 50	.. .. Homestead, pa.	8. 00
..	.. Cleveland, O.	25.50	.. .. Pittsburg, s. Juoz. dr.	12.50
..	.. Newark, N. J.	5. 50	.. .. Detroit Mich.	16.50
..	18 Shenandoah, Pa.	16.00	.. .. Philada, Dr. s. Juoz.	34.00
..	.. Athol, Mass.	18.00	.. 15 Northampton Mass k.	10.50
..	.. Scranton, Pa.	14.00	.. .. Cleveland O. s. Jur.	
..	.. Elizabeth, N. J.	8. 50	drangystē	38.50
..	21 Shenandoah, Pa.	1. 00	.. .. Newark, N. J. kuopos	6. 50
..	.. Pittston, Blaiiv. dr.	— .50	.. .. Baeverfalls:	2: 00
..	.. Brooklyn, N. Y.	8. 50	.. .. S: Boston, Drang:	13:00
..	.. Mahanoy Cit. kuop.	2. 50	.. .. Waterbury ;Conn.	24:50
..	22 New York City.	2. 50	.. 18 Pittston: Blaiiv. dr:	16:00
..	23 Shamokin, Pa.	2. 50	.. .. McKees Rocks:	15:00
..	.. Newark, N. J.	1. 00	.. .. Minersville; pa:	9: 00
..	25 Forest City, Pa.	28.20	Liepos 19 Elizabeth N. J. kuop.	1.00
..	27 Pittsburg, Pa.	8. 00	.. .. Pittsburg, pa.	12,50
..	26 Pittston, Pa.	17.00	.. 20 Cincinnati, O s. K.	4.00

„ 21 Scranton, pa. „	13,50	Nuo seno Kasieriaus priimta	500:00
„ „ Wilkes Barre. pa	16,50	Liep. 14, nuo seimo paliktų Philada.	
„ „ Minersville, pa. „	2,50	s: Juoz: Dr:	19:00
„ „ Chicago, Ill. „	10,50	Sau 13, Philad. kuopa už tikietus	8:50
„ 26 Terryville Conn. „	1,50		
„ 26 Chicago Ill. „	2,00	Incigos iki 4 Rujg 1898 m:	2504:75
„ „ Amsterdam N Y. „	4,00	Iszeigos viso	2205:94
„ 28 Newark N. J. „	1,00		
„ „ Luzerne pa „	12,50	Balance	\$ 298:81c
„ „ Pittston pa, „	13,00	— Paskoljta Graicziunui	100:00
„ 29 Philada, pa. „	8,50		
Rug. 2 Shamokin pa „	13,50		398: 81
„ „ Pittsburg pa „	1,50	Senos kasos priimta	1000: 00
;; ;; Philada pa dr s J ;;	1,00	In Banką sudėta	1000: 00
;; 3 Baltimore Md „	8:00	Paskoljta A: Danisevy-	
		cziiui ir J: Mockalcziui	1134: 37
Viso bertaininės	\$1911:25		
Nuo XII Seimo iki Naujų metų ineigos	66.00	Rug. 4, Viso labo pinigų	\$3533:18
		Isz tų pas kasierių	\$298: 18

Iszelga isz kasos „Susiv.” nuo XII seimo, iki 4 d. Rugpjuczio 1898 m.

	\$	c:			
„ 14 Už paveikslėlius į „Tėvynę”	3.	40			
„ „ Loweriul už protesta pas Kongres menus	3.	00			
„ 21 J. Kuncos posmertynė	150.	00			
Kovo 15 „Garsui” už „Tėv.” ir laiszkus	57.	00			
„ „ J. Montvilai už korektų skaitymą	10.	46			
„ 18 Dygrliui Cleveland, posmer-	150.	00			
tinė					
Bal. 12 Už Expressą į Tilžę, „Tė-	12.	06			
vynės” ir paczto kasztai					
„ 21 J. Butkaucko posmertinė	150.	00			
Geg. 2 Harper Illustration Co.	9.	80			
„ „ ;Garsui” už ;Tėvynę”	51.	00			
;; ;; V. Stagarui už korektų tai-	10.	00			
symą					
;; 12 Už litaras ir popierą del	140.	43			
Tėvynės					
Berž. 7 Kun. A. Milukui už litaras	7.	65			
;; ;; P. Czaplíkui laimikis isz ano	50.	00			
\$ 100					
;; ;; J. Gaubui Traverse City	25.	00			
;; .. J. Aponui	10.	00			
;; 17 Zecerliui „Tėvy.” alga už	30.	00			
puse Gegužio ir Berželio					
„ ..Szernui už rasztus	25.	00			
„ 10 Garsui už „Tėvynę”	22.	75			
„ „ M. M. Bark, loweriul, už	6.	50			
rekordą Bondsmanų.					
Vas. 7 1000 postelkarczių	10.	00			
„ „ „Garsui” už darbą	3.	75			
„ 10 Garsui už „Tėvynę” ir	111.	95			
aplíkacijas					
„ „ V. Stagarui už korektas	30.	00			
„Tėv.”					
„ „ Grovui Lelyvai už rasztus	42.	00			
„ „ J. Kazakevyczliui alga ir	87.	00			
kasztai					
„ „ Kun. J. Kaulaktui už per-	27.	50			
žiurėjimą knygų vainiką ir					
ženklelius					
„ 11 Szareckienel paszalpos	50.	00			
„ „ W. D. Chmieltauckui per	7.	00			
žiurėjimo knygy kasztai					
„ 22 G. Gebethner už knjigas į	25.	00			
Sus. knjygą					
1898 Saus. 4 A. Graicziunui paskoljta	100.	00			
„ 7 Žlurtenel posmertynė	150.	00			
„ 8 „Garsui” už „Tėvynę”	59.	25			
„ „ „Garsui” už „Tėvynės”	100.	00			
N 1 ir 2					

Liepos 9 „Vienybei” už	„ „ Sekretoriui pusė algos	\$35,00
knįgas į „S. L. A.” knįgyną	„ „ Laimikis loszime, Sie-	
„ 5 „Lietuva Pub. Co.”	miradzkui	\$15,00
už knįgas į „S. L. A.” knįgyną	„ „ Kun. V. Matulaicziui	
„ 12 Už paveikslėlius į	už presą arba spaustuve	\$150,00
„ „Tėvynė”	„ 27 Zeceriui už pusę Ber-	
„ 26 Posmertinė P.	želio ir pusę Liepos alga	\$31,29
Staskevycziui		<hr/> \$2205,94

Abelnas kasos stovis iszrodytas teip.

Balance pas kasieriu p. Ra-	\$298,81	Bankoi Shenandoah’rij sudė-	1000,00
dzevyczių		ta	
Senos kasos priėmė	\$1000,00	p. Graicziunui paskolinta	\$100,00
p. Danisevycziui ir Moc-			
kaicziui paskolinta	\$1134,37	Viso S. L. A. pinigų	\$3533,18

Naujai prisirasę prie Susiv. sanariai. Nuo 14 d. Ber. iki 4 d. Rugpjuczio.

Kuopa numeris	Skyr.	metų			
2 1	Pov. Zdanis	I 33	24 1	Juoz. Gavėnas	„ 28
„ 2	Pau. Zdanienė	„ 28	28 1	Ant. Motiejunienė	„ „
6 1	P. J. Maslauckas	„ 33	31 1	Ver. Szlivynskienė	„ 36
7 1	Ljud. Szerkszniene	„ 38	34 1	Juoz. Andrikaitis	„ „
9 1	Mag. Ranszienė	„ „	„ 2	And. Mickevyczius	„ „
„ 2	Jieva Gramiutė	„ „	43 1	Mik. Gegeckas	„ „
10 1	Pab. Kairis	„ „	56 1	Jon. Gauba	„ 19
11 1	Pet. arnauckas	„ 16	57 1	Zigm. Simanavyczius	„ 19
„ 2	Juoz. Antanavyczius	„ 27	60	Mat. Mikalauckas	„ 31
„ 3	Kun. Pet. Saurusaitis	„ 44	62 1	Jon Rudaitis	„ 21
15 1	Ma. Kavaliunienė	„ „	„ 2	Juoz. Uzdavinis	„ 29
„ 2	Juoz. Tamaszauckas	„ „	„ 3	Jon. Szillingis	pagarbės
„ 3	Ona Tamaszauckiene	„ „	„ 4	Juoz. Kurtinaitis	„ „
„ 4	Juoz. Garuckas	„ „	„ 5	Jon. Pacevyczius	„ „
17 1	Mik. Simniskis	„ 30	„ 6	Ant. Gelumbauckas	„ „
			64 1	Ant. Rutka	„ 27

Persikėle sanariai.

Persikėle sanariai	„ „ 2 Terese Smalenskiene
isz 14 į 15 1 Jon. Smalenskas	51-6 1 Tam. Krizinauckas

Suspenduotos kuopos likosi.

16 Hazleton, Pa.	42 New York City.
37 S. Brooklyn, N. Y.	„Sus.” sekr. V. Žukautskas

Pasarga I. Isz Sus. pinigų pas kasie- neskolinom, kadangi nesudėjo atsa-
rių p. Radzevyczių yra tik kanczios parankos.
anas: Balance \$298,81 Pasarga III. Anas \$1000,00 She-
ir priimtas senos kasos \$1000,00 nandoah’rio bankoj sudėta ant trijų
1298,81 vardų: prezidento, kasieriaus ir p.
Pasarga II. p. Graicziunui \$100 Chmieliaucko, peržiurėtojaus kasos.
duotas ant parankos guod. kun. Žeb- Pasarga IV. Pereitame padavime
rio, kito szimto mes p. Graicziunui buvo rokundos „Tėvynėj” buvo klaida:
buvo pasakyta, kad p. Danisevycziui

ir Mockaiczui paskolinta \$1000,00,
 o kasierius Radzevyczius priēmē
 \$1134,37, bet tas buvo negerai, rei-
 kėjo permaintyt liczbas, — reikėjo.
 kad butu: p. Danisevycziui ir Moc-
 kaiczui paskolinta \$1134,37
 o kasierius priēmē \$1000,00

Pasarga V. Judgement nota, — wai-
 ving inquisition and exemption — už-
 rekordinta pas protonotary Shuylkill
 County, Pa. Mojaus 23 d. 1898 m. ir
 iszduota ant vieny metų su legalisz-
 ku 6 procentu nuo dienos užrekordi-
 nimo (from date entered for real

debt ant filed May 24, 1898) „Susi-
 vienijimo Lietuvinikų Amerikoje”
 VS. A. D. Danisevicz, Jos. Mockai-
 tis.

Pasarga VI. Sanarius, kurie neva
 raszēsi ant \$300 posmertinēs, ale ne-
 atsiuntē pas Susivienijimo sekretorių
 aplikacijos (kaip yra padėjimas),
 mes nepriskaitēme prie skyriaus
 \$300, tik palikome po senovei prie
 pasmertinēs 150 dol. Kas raszosi
 ant 6300, n e a t b u t i n a i t u r i s u -
 dēti aplikaciją. Teippat dabartēs ir
 ir naujų b e a p l i k a c i j o s n e -
 priimame.

Nuo rēdystēs.

§ Draugystē „Liuosybēs” isz Chi-
 cagos padēkavojo prizidentui už už-
 kvietimą draugystēs prie S. L. A.
 ir prizadėjo, kad pagal iszgalę pa-
 remis Susiv. tada, kada Susivienijimas
 pagerins konstituciją. Taigi norētu-
 me, kad tie brolia nurodytu aiszkiai,
 kame konstitucija reikalauja pageri-
 nimo. Jeigu reikia konstitucijoj ką
 pertalsyti (anot Lietuvos linkėjimų),
 tai praszome nurodyti, ką pertalsyti,

(dadēti arba iszmesti) ir kur?

§ Lietuvos korespondentas vėl,
 pamenu, po du kart iszsitarē, apie ko-
 kias ten ēsanczias Susiv. paslaptis,
 dabar priesz seimā praszytumem vi-
 suomenes aiszkiaus apie tą užmētine-
 jimą iszaiszkinti, gal seimas tuos, ku-
 rie laiko paslaptis galēs pakoroti, nes
 dabartinis Cen. Kom. nieko apie tai
 nežino ir jokių paslapezių neturi.
 Prie to jau mes kelintu kart kviecia-
 me ir negalime prisipraszyti.

SEIMAS! SEIMAS!

XIII „Susivienijimo Liet. Am.“ Seimas atsi-
 links Pittsburgo mieste, diena 11 ir 12, o jei in
 dvi dienas neuzbaigtumem, tai ir 13 diena Spa-
 linio „Octoberio“.

Tikietai in Pittsburga, nuo 8 iki 16 dienai
 Spaliu, ant visu gelezinkeliu liniju, „EXCUR-
 SION“ bus gaunami uz puse prekes. Dalega-
 tai vaziuojanti tuomet in Pittsburga tegul pra-
 szo „e x c u r s i o n t i c k i e t a,“. Mat tuom
 pat laiku, kad atsiliks mus seimas, atsibus ten
 „Trimetine conclave of Templar Knights“ ir
 bu laikomos ju parodos, isz tos priezasties ir ti-
 kiotai „excursion“ bus tik po puse prekes.

Skaitlius sanariu.

Kuopos N		I-mo Skyriaus seni san.	I-mo Skyriaus nauj. nuo 1898 m.	II-ro Skyriaus san.	pagarbės san.	Suspen- duoty.
1	Edwardsville, Pa kuopa	6	1	—	—	—
2	Forest City, Pa kuopa	38	4	—	—	18
3	Wanamie ir G. Lyon, Pa.	27	7	1	—	5
4	Elizabeth, N. J. kuopa	18	2	—	—	4
5	Plymouth, V M Vol.	7	—	—	—	—
6	Plymouth, Pa kuop.	33	1	3	—	6
7	Pittston, Pa kuop.	15	4	7	—	3
9	Cleveland, OS Jur ir kp.	61	2	1	—	—
10	Philadelphia, Pa kuop.	23	3	—	3	8
11	Waterbury, Conn kuop.	27	10	—	1	5
12	Shamokin, Pa kp	19	1	3	—	3
13	Baltimore Md kp	5	1	—	—	24
14	Pittsburgh, Pa kp	23	6	1	—	7
15	Chicago, Ill kp	15	8	—	—	4
16	Hazleton, Pa kp	9	1	—	—	1
17	Wilkes-Barre, Pa kp	25	2	4	—	2
19	Northampton, Mass kp.	19	3	—	1	—
20	Union, City, Conn kp	57	1	1	—	5
21	Detroit, Mich kp	29	4	—	—	—
22	Bridgeton, N. J. kuop.	13	1	—	—	—
23	Amsterdam, N Y kp	8	—	—	—	—
28	Luzerne Borough, Pa kp	23	1	—	—	—
29	Richmond, Va kp	2	—	—	—	1
30	Scranton, Pa kp	20	5	1	—	—
31	Mahanoy City, Pa	26	3	—	—	9
32	Athol Mass, kp	38	—	—	—	—
33	Ansonia, Conn kp	11	—	—	—	1
34	S. Boston Mass Vitauto	12	2	—	4	2
35	Pittsburgh, Pa Vitauto	13	4	3	—	3
36	Cincinnati, Oh S. Kaz	4	4	—	3	1
37	S Brooklyn N Y kp	—	—	—	—	6
38	Brooklyn, E D N Y kp	27	1	—	—	8
39	Mckees Roaks, Pa kuop.	14	16	—	—	—
40	Newark, N J kp.	16	—	—	—	—
41	Brighton, Mass S Juoz.	—	—	2	—	—
42	New York City, kp	4	—	—	—	1
43	Philadelphia, S Juoz	66	4	—	—	1
45	Homstead Pa S Juoz	17	—	—	—	—
46	Pittsburgh Pa S Juoz	18	5	1	—	—
49	Thorp Wis	—	—	—	1	—
50	Mahanoy Plane, Pa. kp.	11	—	—	—	2
51	Shenandoah Pa kp	1	3	2	1	7
52	Minersville, Pa kp	18	6	—	3	2
53	Terville, Conn kp	3	—	—	—	—
56	Traverse City, Mich	13	2	—	—	1
57	Broad Brook, Conn kp	3	1	—	2	—
58	Worcester, Mass kp	6	3	—	—	—
59	Mt Pleasant, Pa, kp	1	—	—	—	3

Kuopos N		I-mo Skyriaus seni san.	I-mo Skyriaus nauj. nuo 1898 m.	II-ro Skyriaus san.	pagarbės san.	Suspen- duoty.
60	S Boston. Mass kp.	5	2	—	—	1
61	Beavere Folls. Pa. kp	4	—	—	—	—
62	Pittston, Pa Blaivystės	19	6	—	10	1
63	Cincinnati. Oh. kp.	4	8	—	—	1
64	Grand Rapids Mich kp.	—	3	—	11	—

Dvi Aptiekos, P. C. Schilling & Co.

2801 ir 2401 PENN. AVE.

Vienitėlės aptiekos Pittsburgė ir aplinkinėje, kur galima lietuvizkai susisznėkti ir gaut ko kas pareikalauja, v sokių patentavotų ir krajevų liekarstų, kaip tai gatavos trejankos ir visokių szaknų ir žolynų. Turim teipgi liekarstas garsaus dr. Hager, no visokių ligų. Norintieje parsitraukti kokių nors liekarstų raszykit ant žemiaus paduoto antraszo o gausite greitai atsakymą.

J. MURAUŠKAS, 2801 Penn Ave,

PITTSBURG, PA.

W. SŁOMINSKA,

679 Milwaukee Avenue,

CHICAGO, ILL.

*Mano Dirbtuve tapo
Apdovanota*

DWIEMS MEDALIAIS

ant Kosciuszkoš Parodos už rupeštingą, teisingą ir artistiszką isdirbimą.

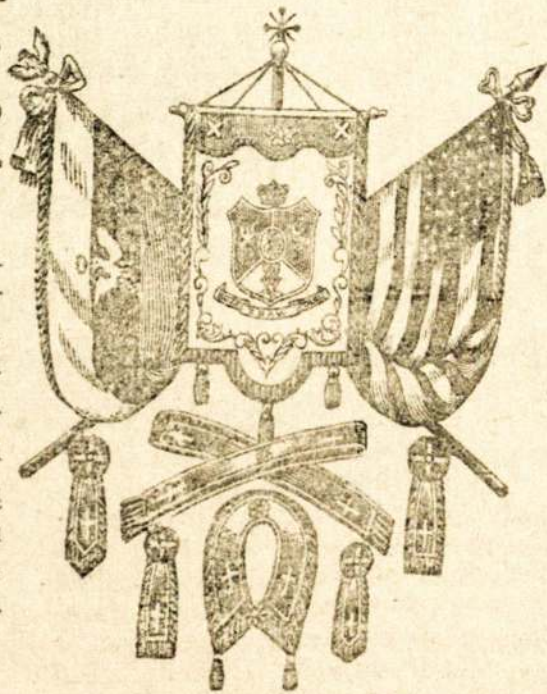

**KARUNŲ, SZARPU,
KUKARDŲ, ROZETŲ,
BERLŲ, MARSZALKINIŲ LAZDŲ ir tt.**

Turiu už garbę apreikszti guodotiniems Kunigams ir guodotin. Draugystėms, kad asz dirbu wisus augszcziaus paminėtus daigtus Pigiausei, Teisingiausei ir Geriausei, nes per 30 metų užsiimdama isdirbimais įgijau geriausę praktiką ir dėl to galie wisą padirbt pigiau ir geriau negu kiti fabrikai.

Su guodone

W. SŁOMINSKA, 679 MILWAUKEE AV., CHICAGO, ILL.

Varpas!

Yra tai moksliszkas ir literatiszkas laikrasztis, iszeinas Prusų Lietuvoj, syki į du mėnesiu. Kasztuoja 4 mark. Amerikkoj 1 doleri.

Ukininkas!

Mėnesinis lietuviszkas laikrasztis, paszvestas reikalams Lietuvos ukininkų. Kasztuoja 4 markes. Amerikkoj 1 doleri.

Norėdami gauti tuodu laikraszeziu raszykit ant adreso:

S. LAPINAS.

TILSIT, OSTPR. GERMANY.

Tevynes Sargas,

mėnesinis laikrasztis paskirtas dvasiszkam ir medegiszkam Lietuvių tautos sulaikymui per jos apszvietimą, iszeina Tilžėje.

Amerikoje kasztuoja **1 dol.**

su prisiuntimu. Raszytit pas:

HERRN SAUNUS

TILSIT Wasser str.

OSTPREUSSEN.

Vienatinė Lietuviszka Aptieka!

TRAJANKA!

Lewis'o Lietuviszka Trajanka Privalo rasti kiekvienoj Lietuviszkoj darbininko stuboj. Mus Trajanka yra svarbi naminė liekasta, kurią Lietuviai jau per ilgus metus yra vortoje ir daugumas žino jos vertę. Mus Trajanka susideda isz czystų žolių ir sėklų, o prieg tam dailiuos bleklinuos baksukuos sudeta. 50c. baksukas arba per pacztą 60c.

Mes prilaukom visokių naminių ir patentavų liekarstų bel visokių žolių ir šaknų galima pas mus gaut. Liekarstas slunecziam in visur. Jeigu reikalauji ko nors, raszyk pas mus, mes suteiksım jum broliszką rodą ir apturėsi greitą atsakima. Mano adrisas.

P. W. BIERSTEIN AND CO.
SHENANDOAH. PA.

usivienyjimas turi del pardavimo sekanczias knygas:

Kražių skerdyne,..... 5c.
Padėjimas lietuvių tautos rusų vieszpatystėje. 81

Eudas senoves lietuviu ir zemaicziau..... 50c

Istorija Europos..... 15c

Plymouth, Luz. Co. Pa.

ANTANAS A. JOCIS.

Office 1312 Filbert str.,
Privatiszkas gyvenimas --- 240 South Broad str. Philadelphia, Pa.

Užsiima visokiomis civilnomis ir kriminaliszkomis provomis, visuose suduose. Provos už suželdimą priesz kompanijas paima varyti už dyka ir visuose miestuose. Parupna ukėsiszkas (citizenship) popieras ir „Charters“ del draugysezių ir kliubų. Iszdaro visokius dokumentus, paraszo aplikacijas arba praszymus ir gromatas. Dalies, skolas atjiszko, pardoda ir parandaveja namus, sztorus, farmas ir iszrenka randas. Intraukia į apsaugojimo kompanijas nuo ugnies ir gyvasties (fire and life insurance)

Taipogi iszsiunczia pinigų į visas svieta dalis greitai ir pigiai.

JURGIS REKUS ir KOMP:
užlakom

GRABORYSTE.

Parsandom „keridzius“, „boges“ ant laidotuvių, veseilijų, kriksztynų. Atliekam viską kuopigiausiai.

JURGIS REKUS & Co.

88 S. MEAD str.

WILKES-BARRE, PA.,